

Vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 21. marraskuuta 2011

Pyhäjärveläisyyden vaali – Karjalan puolustaja

N:o 11 56. vuosikerta

Esihistoriallista kuoppaliettä kaivetaan Ristilä 2 asuinpaikalla. Kuoppaliesi oli valitettavasti löydötön. Kuva: Kerkko Nordqvist.

Kaivaukset ajoittavat Pyhäjärven asutuksen jopa 10 000 vuoden taakse

– On tärkeä muistaa, että arkeologia ei ole ainoastaan maastotöitä ja kaivamista – yhtä tärkeää on aineistojen tutkimus ja analysointi sekä tulosten ja tiedon levittäminen niin muun

tiedeyhteisön, kuin suurenkin yleisön tietoisuuteen, muistuttaa mm. Vpl. Pyhäjärvellä arkeologisia kaivauksia suorittanut **Kerkko Nordqvist**.

Kenttätutkimuksia on

Pyhäjärvelleä tehty vuodesta 2005 alkaen.

Nordqvist kertoi tutkimusten tuloksista Vpl. Pyhäjärvi-seuran vuosikokouksen yhteydessä Karjalatalolla Helsingissä.

– On mahdollista, että Pyhäjärven ensimmäiset asukkaat ovat saapuneet alueelle jo varhaismesoliittisena aikana lähes 10 000 vuotta sitten.

SIVU 12

Pyhäjärvi-seura teki valintoja

Kaarina Pärssinen jatkaa Pyhäjärvi-seuran puheenjohtajana, uudeksi varapuheenjohtajaksi valittiin **Teuvo Leinonen**.

Kokousuutinen kertoo muut valinnat.

SIVU 2

Kylä-kierrokset jatkuvat

Sukututkija **Esko Simosen** tekemät mielenkiintoiset kyläkierrokset Pyhäjärvellä jatkuvat 1770-luvun vaiheilla. Neljäntenä sarjassa on vuorossa Laatokan rantaa Sortanlahdelta Lohjoelle.

SIVUT 8-10

Internetin antimet järjestötyössä

Miksi Face Bookissa kannattaa näyttää naamansa? Kuinka itse kukin voi lisätä Luovutettu Karjala-sivujen sisältöä? Nämä asiat olivat pääroolissa, kun eri yhteisöjen edustajat tapasivat Karjalan Liiton järjestö- ja kulttuuriseminaarissa Tallinnassa. Samalla reissulla katsastettiin pari komeaa kartanoa, kuultiin karjalaisjuurisen suurlähtetilään terveiset ja saatiin ennakkotietoa ensi kesän juhlista Lahdessa.

Karjalaseurojen ja muiden yhteisöjen viestintä ja näkyminen on edelleen varsin kirjavaa. Osalla on omia ryhmiä FB:ssa, toisaalla taas viestitään kirjepostin varassa. Koulutusta on ollut tarjolla esimerkiksi Järjestöhyrrä-kierroksilla ympäri Suomea, ja Karjalan Liiton strategiassa toive on, että ainakin yhdistysten toimihenkilöillä olisi sähköposti käytössään tiedonvälityksen apuna. Syys-lokakuun taitteessa liitto järjesti Tallinnassa seminaarin, jossa tuotiin tykö mm. sosiaalista mediaa ja sen mahdollisuuksia. Osallistujina lähti matkaan nelisenkymmentä Karjala-aktiivia eri puolilta Suomea.

VTM **Satu Kalliomaa** esitteli sosiaalisen median (some) antimia yhdistysviestinnässä. Kyseessä on ilmainen viestintäväline netissä, joka kuitenkin tarvitsee tekijänsä.

– Sosiaalinen media on yhteisöllinen media, jossa keskustellaan ja ollaan vuorovaikutuksessa. Järjestöt voivat hyödyntää sosiaalista mediaa vertaistukeen, keskusteluun, tiedon jakamiseen, kampanjointiin, kokousten pitämiseen ja jäsenhankintaa, Kalliomaa summasi.

– Etuna on mm. matala kynnyks osallistua ja mahdollisuus näin löytää uusia jäseniä toimintaan.

Vastaavasti esimerkiksi järjestön hallitus voi olla suljettu FB-ryhmä.

Kalliomaan yksiselitteinen ohje on: nettiin kannattaa laittaa vain se, minkä muutenkin julkisesti voisi sanoa.

Luovutettu Karjala-sivuston nettiin noin kymmenen vuotta sitten luonut insinööri **Seppo Rapo** toivoo työlleen täydentäjiä eri pitäjistä. Sivuille toivotaan niin tuoreita kotiseutumatkojen kuvia kuin vanhoja, ennen sotia otettuja valokuvia eri aihepiireistä.

SIVU 11

Tallinnassa pidettyyn karjalaisjärjestöjen seminaariin toi tervehdyksen myös Viron suurlähtetilas **Alexi Härkönen**. Karjalan Liiton johtonaiset kiittivät häntä vierailusta ja Suomi-Viro esitelmän pidosta. Vas. KL:n toiminnanjohtaja **Satu Hallenberg** sekä 2. varapuheenjohtaja **Eevaliisa Kurki** ja 1. varapuheenjohtaja **Maija-Liisa Lindqvist** (oik.).

21. marraskuuta 2011

Talvisota

Talvisodan muistopäivänä on aiheellista muistaa sodan syttymisen syitä. Neuvostoliitto esitti marraskuussa 1939 Suomen hallitukselle monia valheellisia väitteitä. Suomi oli muka tehnyt useita raivoisia hyökkäyksiä Neuvostoliiton raja-asemille ja viimeinen pisara oli ollut se, kun 26.11. suomalaiset ampuivat tykillä ns. Mainilan laukaukset, jolloin kaksi venäläistä rajasotilasta kuoli ja useita henkilöitä haavoittui.

Suomi kiisti kaikki Neuvostoliiton väitteet. Tästä huolimatta Neuvostoliitto irtisanoi rauhansopimuksen 28.11. ja hyökkäsi Suomeen 30.11. Samana päivänä venäläiset lentokoneet pommittivat myös pääkaupunkiamme Helsinkiä, jossa pommituksessa kuoli 91 henkilöä.

Hyökkäyksen perusteluna oli Leningradin kaupungin turvaaminen sotaisilta suomalaisilta. Turvaa tarvittiin hyvin laajalta alueelta, koska hyökkäys kohdistui koko itäisen rajamme pituudelta aina eteläisestä Suomenlahdesta pohjoiselle Jäämerelle asti.

Pyhäjärvellä oleva majuri sai hyökkäyspäivänä tiedon rajalta, että venäläiset olivat ylittäneet rajan kello 3.00 aamuyöllä. Hän soitti heti pappilaan kirkkoherra Wiikalle ja käski soittaa kirkonkelloja siten, että ihmiset ymmärtäisivät kysymyksessä olevan suuren hädän. Ja samana päivänä alkoi jo haavoittuneita ihmisiä vyöryä rajalta Metsäpirtistä Pyhäjärvelle. Tulijat totesivat, "kyl se teilkä kohta lähtö tulloo, rajal ol sellane ryminä ettei ole enne kuultu". Ja ennen itsenäisyyspäivää suurin osa pyhäjärveläisistäkin matkasi jo kohti länttä.

Massiivisesta sotavarustelusta huolimatta Neuvostoliitto sai haltuunsa vain pieniä alueita itärajalta. Talvisodan rauhansopimuksessa 13.3.1940 Neuvostoliitto vaati kuitenkin röyhkeästi laajoja alueita Kannakselta.

Sodan jälkeen Suomen täytyi mukautua moniin Neuvostoliiton vaatimuksiin. Neuvostoliitto ei perunut "Mainila-laukaus valheitaan" ja se jätti pitkät tummat varjot vuosikymmeniksi Suomen poliittiseen elämään. Se oli henkisesti vaikeaa aikaa. Suomen politiikassa oli henkilöitä, jotka uskoivat venäläisten valheet tosiksi Suomen hyökkäyksistä ja näin ollen hyväksyvästi ymmärsivät venäläisten sotatoimet. He jopa syyttivät hyvin ikävästi sotaveteraaneja, "mitäs sinne menitte ja nyt valitatte vaivojanne."

Vasta vuonna 1989 Neuvostoliiton puolustusvoimien toiseksi korkein johtava politrukki, kenraali-eversti ja filosofian professori Dimitri Volkogonov aukaisi suunsa ja sieltä tulikin täyttää asiaa.

"Talvisodan sotasyllinen oli Stalin ja hänen typeryytensä. Suomalaiset antoivat talvisodassa muille esimerkin siitä, miten kansan pitää taistella itsenäisyytensä puolesta. Suuret valtiot arvostavat toisten kykyä ja halua puolustaa omaa maataan." Volkogonovin lausunto päätti myös meidän "rähmällään" olon. Vasta talvisodan 50-vuotisjuhlassa uskallettiin ensi kertaa avoimesti antaa se tunnustus sotaveteraaneille, joka jäi antamatta heti sodan jälkeen. Moni veteraani oli kuitenkin jo silloin poistunut riveistä ja tunnustus jäi kuulematta.

Jokaisen sivistysvaltion tapa ja tahto on osoittaa kunnioitusta maansa itsenäisyyden puolesta taistelleille veteraaneille. Hyvät sotaveteraanit, seuratkoon kiitollisuus ja kunnia jokaista teitä kohtaan, aina viimeiseen iltahuutoon asti.

"Suomi on hyvä maa ja sitä kannatti puolustaa ja sen puolustajat olivat kunnian miehiä" (Adolf Ehrnrooth).

Hyvää itsenäisyyspäivää ja kynttilät sankarihaudoille!

SALME RINTALA
Pyhäjärvi-säätiön
hallituksen jäsen

Vpl. Pyhäjärvi-seura koolla Syyskokous hyväksyi suunnitelmat ensi vuodelle

Tulevana vuonna Vpl. Pyhäjärvi-seura saavuttaa 55 vuoden iän. Pääkaupunkiseudulla asuneiden pyhäjärveläisten 9.3.1955 perustamassa seurassa oli viime vuodenvaihteessa noin 80 maksavaa jäsentä, joiden joukkoon tänäkin vuonna on saatu muutama uusi jäsen. He ovat pyhäjärveläissukujen nuorehkoja, juuristaan kiinnostuneita, joiden vanhemmat ja isovanhemmat lähtivät Karjalasta viime sotien seurauksena. Näiden uusien jäsenien edustajasta yksi valittiin kaksivuotiskaudeksi vuonna 2012 alussa aloittamaan seuran hallitukseen.

Kunhan ensi vuodelle seurassa tämän kuluvan vuoden toimintasuunnitelmasta siirtyvä tavoite saada jäsenhankintaan lisää puhtia toteutuu, voidaan olla varmoja, että seurassa juhlitaan vielä ainakin 60 ikävuotta vuoden 2017 koittaessa. Näin voitiin todeta virkeän seuralaisten joukon, kaikkiaan 31 henkeä, kokoontuessa sääntömääräiseen syyskokoukseen pyhäinpäivän viikonloppuna. Syyskokouksen puheenjohtajana toimi seuran kunniapuheenjohtaja **Juhani Forsberg**.

Valinnat yksimielisesti Sääntöjen mukaan toimittamassa syyskokouksen tuli valita neljän erovuoroisen hallituksen jäsenen seuraajiksi vuosiksi 2012-2013 jäsenet sekä vuosittain tehtäviin valittavat puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Uusina kasvoina hallituksessa aloittavat hallituksen jäseniksi valitut **Juhani Paajanen** Vantaalta ja **Ari Pusa** Helsingistä. Molemmat uudet pyhäjärveläistäustaiset tunnetaan hyvin muista yhteyksistä. Paajanen on ollut seuran toiminnassa jo vuodesta 2004 lähtien ja osallistui aktiivisesti mm. seuran 50-vuotisjuhla valmistelleen toimikunnan työhön. Hänen jäätyään elokuun alussa Vantaan kaupunginjohtajan virasta eläkkeelle ja löydettyään paremmin aikaa osallistua pyhäjärveläisten rientoihin, avautui myös mahdollisuus tulla mukaan seuran hallitukseen. Helsingin kaupungilla kriisityössä toimivan Ari Pusan nimen terapeuttina ja mielenterveystyöntekijänä muistavat pitkältä ajalta ainakin monet niillä sektoreilla työssä olevat tai elämäntyönsä tehneet.

Hallituksen jäseniksi valittiin kaksivuotiskaudelle myös **Raili Huovila**, joka on hallituksessa jo useamman vuoden ahkerasti puurtanut ja seuran varapuheenjohtajan tehtävistä

Syyskokoukseen oli saapunut kolme seuran perustajajäseniin lukeutuvaa, vuosikaudet aktiivisesti seuran toiminnassa mukana ollutta, kuvan **Martta Heinonen**, s. 1922, sekä **Paavo J. Paavola**, s. 1935 ja **Kari Uusitalo** s. 1933.

Syyskokouksessa puhetta ja lopuksi laulettua Jo Karjalan kunnalla -laulun johti ja säesti seuran kunniapuheenjohtaja **Juhani Forsberg**.

Esitelmöitsijä **Kerkko Nordqvist** sekä **Juhani Paajanen** ja **Teuvo Leinonen** löysivät paljon puhuttavaa Paajanen ja Leinosen esi-isien asuinpaikoilta Yläjärven ja Konnitsan kyliltä tähän mennessä tehdyistä arkeologisista löydöistä.

kahden vuoden jälkeen luopunut vantaalainen. Hallituksessa jatkaa ainakin 2012 loppuun myös, niin ollen lakiasiantuntemusta hallituksessa takaava, **Paavo J. Paavola**, joka lienee useimmille lehden lukijoista tuttu. Onhan hän seuran perustajajäseniin kuuluva, pitkään myös hallituksessa ja sen varapuheenjohtajana aina vuoden 2009 loppuun asti työskennellyt, eläkkeellä oleva juristi. Puheenjohtajana jatkaa tehtävään vuosittain, vuodesta 2004 alkaen syyskokouksissa valittu **Kaarina Pärssinen** Tuusulasta. Uudeksi varapuheenjohtajaksi valittiin **Teuvo Leinonen**, aktiivisesti seuran hallituksen työhön tämän vuoden alusta osallistunut, ammattikorkea-

koulun ATK-alan lehtorin virasta eläkkeellä oleva helsinkiläinen. Hallituksessa jatkavat em. lisäksi viime vuonna kahdeksi vuodeksi valitut tutut nimet, seuran sihteerit **Eeva-Liisa Miikkola** ja rahastonhoitaja **Kaisa-Liisa Korhonen**, molemmat Helsingistä.

Seuran emännistöön valittiin entiset **Kaarin Halonen**, **Inkeri Hiiri**, **Raili Huovila**, **Maija Luukkainen**, **Marketta Mattila**, **Eeva-Liisa Miikkola** ja **Anna-Kaarina Mäkelä**. Isännistöön valittiin **Johannes Ijas**, **Toivo Nokelainen**, **Ari Pusa**, **Veijo Savolainen** ja **Keijo Tikka**. Toiminnantarkastajiksi valittiin edelleen **Kirsi Hedenstam** ja **Jaana Vanhanen**, varalle **Seija Tiikka-**

ja ja Johannes Ijas. Kaikki kokouksessa tehty valinnat olivat yksimielisesti tehtyjä.

Emäntien valmistama herkullinen tarjoilu oli siirappileipineen, kuivine kakkuineen, pasteijoinen ja kanttarellipiirakkoineen taattua huippulaatua. Ennen arpajaisia ja Juhani Forsbergin johdolla laulettua Jo Karjalan kunnalla kuultiin kokouksen esitelmöitsijänä arkeologi, FM **Kerkko Nordqvistia**. Hän esitelmöitsi aiheesta Vpl. Pyhäjärven esihistoriasta uusien arkeologisten tutkimusten valossa. Nordqvistin esitelmän lyhenne julkaistaan tässä lehdessä.

KAARINA
PÄRSSINEN

Kun Lavian miehet Pyhäjärven valtasi – ja Pyhäjärven miehet (ja naiset) evakkoina Lavian

Tällainen otsikko tuli mieleeni, kun luin 17.10. lehdestä **Reino Äikiän** mielenkiintoisen artikkelin Pyhäjärven valtauksista ja satakuntalaisen kevytosasto 16:n sotatoimista.

Asia herätti erityisesti siksi mielenkiintoni, että olen pyhäjärveläis-satakuntalaisen perheen jälkeläinen ja erityisesti pyhäjärveläisen äitini synnyinseudusta kiinnostunut. Toisaalta taasen setäni **Aleksi Pohjola**, kevytosasto 16:n vääpeli, kerroili minulle usein noista sotaretkistä, joilla isäni (Antti, joka kuoli tapaturmaisesti jo v. 1953) oli mukana joukkueenjohtajana pääosin lavialaisine miehistöineen ja ryhmänjohtajineen. Kapteeni **Heikki Antila** (isäni ja setäni serkku) oli kevytosaston komentajana.

Lavian miehet sotatielläkirja kertoo noista Lavian miesten Karjalan kannaksen ja erityisesti Hiitolan, Räisälän ja Pyhäjärven sotaretkistä seuraavaa:

Jatkosotaan lähtö Laviasta

Lavialaisten lähdöstä kertovien tietojen kokoamista helpottaa huomattavasti kers. **Lauri Järvenpään** ja alik. **Arvo Keskimäen** kirjoittama 1./KevOs 16:n sotapäiväkirja sekä Yrjö Saarivirran kirjoittama 2./kevOs 16:n sotapäiväkirjat.

---Aamuvarhain 18.06. jaetut käskyt velvoittivat ilmoittautumaan viiden tunnin kuluttua Suojeluskuntatalolle, jossa miehille jaettiin aseet. Klo 18 miehet kokoontuivat Lavian torille katselmusta varten, alisotilasohjaajaksi nimetty vänrikki **Olavi Niinikoski** järjesti joukon katselmusta varten. Sen tuli suorittamaan luutnantti Heikki Antila, joka oli määrätty asevelvollisuusasioimiston päälliköksi Vammalan sk-piirissä.

---Seuraavana päivänä 19.06. polkupyörämiehet kokoontuivat yhteiskoulun eteen, josta joukko lähti kello 12 vänrikki **Aimo Hesson** johdolla kohti Vammalaa (kirj.huom! 50 km:n pyörämarssi). Siellä 2. komppania koottiin Tyrväänkylän Ryssän talossa, jonne autokuljetuskin tullut komppanian muu miehistö saapui illalla.--

Ensimmäisen komppanian lastaus ja lähtö

Ensimmäinen junakuljetus alkoi ja ykköskomppania lähti Tamperetta kohden ja edelleen kohti pohjoista. Taukopaikka oli Pieksämäellä, josta sitten käännettiin kohti Kannasta. Saatiin kuulla uutinen, että ”Iivon” koneita oli 25.06. ammuttu alas yli kaksikymmentä.

Torsanjärvellä joukkue lavialaisine miehistöineen. Kirjoittajan isä Antti Pohjola edessä keskellä kypärä päässä.

Junamatka kohti päämäärää päättyi 26.06. Putikon asemalle, josta mentiin Rautjärven pitäjän Torsansalon kylään. Täältä käsin tehtiin tiedustelumatkoja rajan taakse välittömästi ja tapahtui myös ensimmäiset haavoittumiset. Lento-pommitukset häiritsivät tällä loholla komppaniaa, ja pommittajalaivueita mainitaan lentäneen aalloittain yli rajan. Yhteen esikuntatelttaankin tuli osuma ja yksi mies haavoittui. Koulutus ja monipuolinen harjoitustoiminta kesti koko heinäkuun.

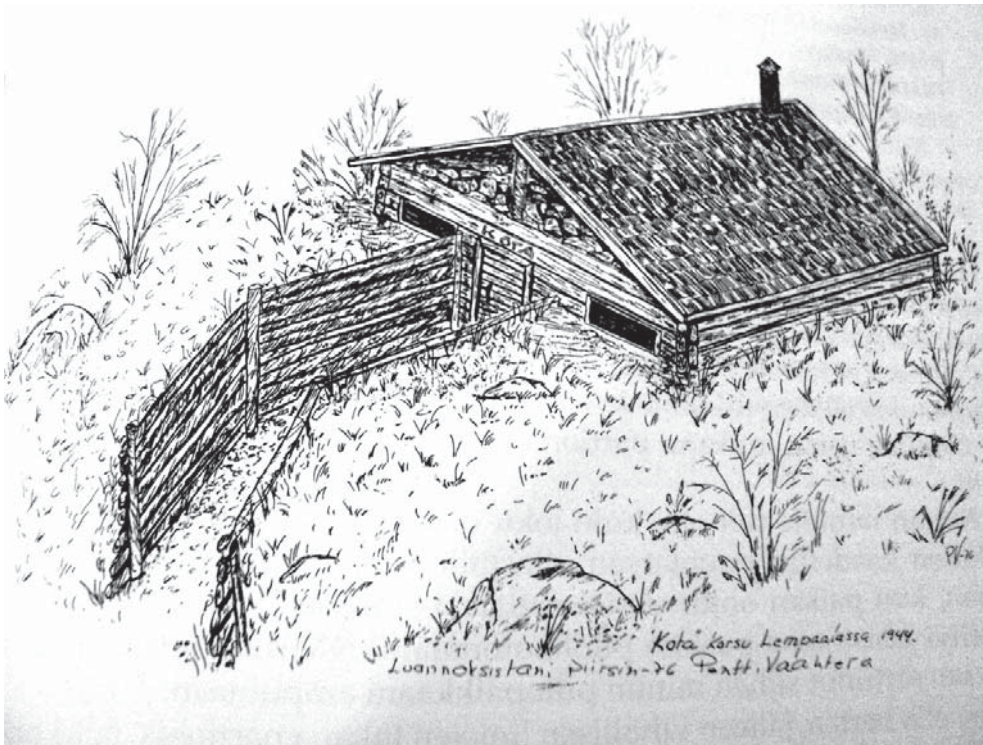
Toisen komppanian lastaus ja lähtö

Toinen komppania osallistui myös 22.06. kello 11 pidettyyn katselmukseen ja kenttähartauteen. Seuraavana päivänä tuli lähtökäsky Hyssän talosta, jonka isäntäväen ja lottien huolenpidossa oli oltu. Asemalle kokoonnuttiin junaan lastausta varten. Päiväkirjan pitäjän kirjoittamaa:

”Näin olimme valmiit matkaamaan rajalle antaaksemme periviholliselle iskun, iskun omasta puolestamme ja menneitten ja tulevaisten polvien suomalaisten puolesta. Toivomme voivamme täyttää tämän Korkeimman meille suoman tehtävän kansamme tulevaisuuden turvaamiseksi.”

Ennen lähtöä komppania varustettiin täyteen sotasuun ja sai aseistuksen lisäksi polkupyörät ja autot. Komppanianpäälliköksi tuli **Arvo Karhiniemi** ja joukkueenjohtajiksi luutnantti **Aimo Hesso**, vänrikki **Eero Tuovinen**, vänrikki **Antti Pohjola** (isäni) ja vänrikki **Otto Vanttinen**. Aliupseerit ja miehistö olivat pääasiassa lavialaisia, täällä siirtolaisina olleita karjalaisia sekä naapuripitäjistä kutsuttuja.

Juhannusaamuna 24.06. junakuljetus lähti Haapamäen, Pieksämäen ja Savonlinnan kautta kohti rajaa. Putikon asemalle purkau-

Pentti Vaahteran piirros sodanaikaisesta korsusta.

duttiin ja tämän jälkeen aikaa käytettiin koulutukseen, varusteiden kunnostukseen ja päiväkirjassa kerrottuun viihdytystoimintaan tykistökeskitysten molemmilta puolilta säestämänä kesäkuun loppuun. Silloin oltiin rajan varmistajina Rautjärven lentokentän tienoilla.

Päiväkirja iltayöstä 30.06. kertoo tapahtuneen voimakasta tykistötoimintaa, johon liittyi omankin tykistön tulitusta. Alikersantti Tuomiston ryhmä teki myös onnistuneen tiedustelumatkan rajan taakse palaten 1.7. reissultaan. Toisen kahden ryhmän partio lähti kolmos-joukkueesta jatkamaan vänrikki Antti Pohjolan ja kersantti Veikko Lahdenniemen johdolla. Tästäkin matkasta selvitettiin tappioita.

Heinäkuun tilanne jatkui edellä kuvattuna ennallean. Päiväkirja mainitsee myös, että vääpeli **Elias Virtanen** määrättiin reserviupseerikouluun, jolloin komppanian vääpeliksi tuli **Aleksi Pohjola**.

Vasta 4.08. esikunnasta tullut lähetti toi käskyn hyökkäykseen lähdöstä. Tällöin oltiin Torsanjärven tienhaarassa ja suunnattiin

Änkilän ja Pajarinkylän kautta Salokylään. Liinamaan kylään taistelujen edettyä uhkarohkeana tunnettu kevytosaston komentaja kapteeni Koukku kaatui vihollisen luodista. Hänen tilalleen tuli kapteeni Heikki Antila.

Kovien taistelujen sarja oli alkanut Kannaksella ja se jatkui etenemisenä Hiitolan ja Räisälän kautta Pyhäjärvelle ja päättyi vanhan rajan tuntumaan valitulle puolustuslinjalle Taipaleessa. Sitten alkoi pitkäksi muodostunut asemasodan kausi.

Toisen komppanian päiväkirjassa 13.12.1941 on merkintä: ”Yli 6 kuukautta on komppania täyttänyt tehtävänsä isänmaan palveluksessa. Altiilla mielellä on suoritettu tehtävät ja nurkumatta kannettu sodan rasitukset. Todellisia sankareita ovat ne 15 miestä, jotka joukostamme ovat poistuneet kaatuneina. Valittamatta ja kehoittaen toisia päättävästi jatkamaan taistelua, on joukostamme 28 haavoittunutta miestä ottanut vastaan ryssän iskut.” Toisen komppanian kaatuneista oli 10 lavialaisia ja haavoittuneita 17. Kaik-

kiaan Lavian hautausmaalla on kaatuneiden tai kadonneiksi jääneiden nimiä 178. Kova on ollut hinta Kannaksenkin vapauttamiselle vihollisista. Kovia päiviä olivat erityisesti 4.8. kaatuneita 11 ja 9.8. 3 kaatunutta ja 10 haavoittunutta ennen kuin 23.08. saavutettiin Taipaleen joki.

MUUTAMA KORJAUS nimiin: Reino Äikiän kirjoitukseen mainittakoon, että kapteeni oli Heikki Antila, pankinjohtaja Lavista, ei Anttila. Reino Äikiän kirjoituksessa mainittu vt. joukkueenjohtaja Antila oli isäni serkku **Asa Antila** Suodenniemeltä.

Erikseen ovat sitten kesäkuussa 1944 alkaneet taistelut ja niiden seurauksena Kannaksen luovutus ja Pyhäjärven asukkaiden evakomatkat, jotka koskivat myös äitini **Sylvi Pohjolan**, o.s. **Pärssisen** kotiväkeä ja sukulaisia.

Tuo Pyhäjärven miesten Lavian valloitus tapahtui niin, että isäni Antti Pohjola asemasodan aikana tapasi äitini Sylvin (Pyhäkylän Peräkylästä **Matti** ja **Anna-Mari Pärssisen** tytär), joka oli lottakanttiinissa tarjoi-

lemassa ja ilmavalvonnassa. Isäni toimi sotapoliisina tuona aikana. He avioituivat v. 1942 Pyhäjärvellä ja äitini muutti samalla Laviaan isäni kotitaloon minäkseni.

Sitten Laviaan tuli v. 1944 minua ja isoveljeäni hoitamaan äidin nuorempi sisar **Hilja**, joka avioitui **Mauri Peltoniemen** kanssa Lavian Hauniaan. Sitten nuorin sisar **Leena** tuli meitä hoitamaan ja avioitui pyhäjärveläisen **Esko Väinönpöika Pärssisen** kanssa. Vielä enoni **Veikko Pärssinen** tuli isälleni töihin kuorma-auton kuljettajaksi ja avioitui Laviaan **Raili Niilon** tytär **Jokisen** kanssa.

Näin sitten oli jo neljä sisarusta avioitunut Laviaan. Miten sitten Lavia muutoin valloitettiin Pyhäjärven miesten toimesta? Siitä kertovat mm. seuraavat sukunimet: **Pärssiset, Rautaiset, Turuset, Pitkäset, Haapasaaret, Hopiat, Rampat, Ivanoffit, Koverot, Hiiret/Helasalot, Hutrit/Mikkoset** ja monia muitakin.

Melkoinen joukko Pyhäjärven miehiä puolisoineen ja myöhemmin jälkipolvea avioituneina lavialaisten kanssa, jolloin pieni maalaispitäjä sai melkoisen, uudenlaisen, pitäjää vilkastuttaneen asujaimiston evakkoista. Tästä kirjoitan myöhemmin erikseen.

Minulle avautui mielenkiintoinen maailma satakuntalaisen isän ja karjalaisen äidin antamalle kahdenlaiselle kulttuurille, jota täydensi hienosti vierailut mummun ja ukin luona Tyrvään Vinkkilässä.

Sota-ajalta lavialaisille miehille oli siis Karjalan kannas ja erityisesti Pyhäjärvi hienoine maisemineen varsin tuttu ja muistoja täynnä, mutta surullisena joudun nykyisin katselemaan Pyhäjärvellä vieraillessani tuota hienoa äitini kotipitäjää ja isäni taistelutantereita.

Omien sukujeni tutkijana ja karjalaisuuden vaalijana minua kiinnostavat nämä sota-ajan tapahtumat, henkilöt ja heidän kokemuksensa.

Lavian osalta mielenkiintoinen kirja avaa näitä kokemuksia meille sota-ajan ja sen jälkeisen pula-ajan lapsille aivan erityisiä muistoja, jotka tulisi voida kirjallisessakin muodossa välittää jälkipolville, jotta osaamme jokainen arvostaa näitä isiemme ja äitiemme kovia aikoja ja kokemuksia sodassa ja evakkovaiheissa.

TIMO ANTINPOIKA
POHJOLA

Lavian
Riihonkylän poikia
Salon kaupungista

Karjalaseuralle kunniapuheenjohtaja

Huittisten Karjalaseura ry. kutsui pitkäaikaisen vaikuttajansa **Reino Äikiän** (kuvassa vas.) kunniapuheenjohtajaksi.

Karjalaseuran syyskokous aloitettiin tänä vuonna juhlavissa merkeissä, kun seuran nykyinen puheenjohtaja **Heikki Kiiski** luovutti kaiverretun puheenjohtajuuden Äikiälle merkiksi kunniapuheenjohtajuudesta. Seura päätti viimein muistaa Äikiä hänen hienosta työstään seuran ja karjalaisuuden hyväksi.

Huittisten Karjalaseura on toiminut 66 vuotta, ja Äikiä on ollut mukana toiminnassa koko tämän ajan vanhempien mukana kulkeneesta pikkupojasta lähtien. Hän on toiminut seurassa sihteerinä, rahastonhoitajana ja pitkäaikaisena puheenjohtajana. Lisäksi Äikiä on edustanut seuraan Karjalaseurojen Satakunnan piirissä ja Karjalan Liitossa.

Huittisten Karjalaseuran ohella Äikiä on toiminut Vpl. Pyhäjärvi -lehdessä ja -säätiossa, ollut mukana järjestelmässä useita Pyhäjärvi-juhlia ja julkaissut lukuisia teoksia ja kirjoituksia koskien karjalaisia ja karjalaisuutta.

Vuosien saatossa Reino Äikiä on antanut korvaamattoman panoksen Huittisten Karjalaseuralle, ja tämän johdosta hänet on nyt kutsuttu seuran kunniapuheenjohtajaksi.

NINA NAATULA
Huittisten Karjalaseuran sihteeri

Etsin tietoja

Nikolai Tscherbakoffista,
myöhemmin Nikolai Tervakorvesta
ja hänen maalauksistaan taidehistorian seminaarityötä varten. Kiittäen yhteydenotoista:

MAJ-LIS TYKKYLÄINEN
puhelin 040-8451569 tai sähköposti
maj-lis.tykkylainen@kymp.net

Nikolai Tervakorvesta on julkaistu Salme Rintalan kirjoittama artikkeli Pyhäjärvi-lehdessä nro 11/2010.

vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Kirkonsanoma

Sisältöä elämään

Psalmissa 90 sanotaan: ”Ravitse meitä armollasi joka aamu, niin voimme iloita elämämme päivistä.”

Meidän suomalaisten elämä on kietoutunut monella tapaa vuoden kiertokulkuun. Pimenevä syksy saa ihmiset vetäytymään kotioihin ja mietiskelemään omaa olemista. Puheenaiheina ovat ulkona vallitseva keli, terveydentila ja jakaminen taas talven yli. Maailman ja kansamme taloudellinen tilanne huolestuttaa, eikä vielä ole joulujuhlavalmistelujenkaan aika. Lisävitamiineistakin ollaan niin erimielisiä. Mistä saisimme voimia ja sisältöä elämään?

Psalmin rukoilija oivaltaa, miten Jumalan läsnäolo on yhdistynyt koko olemassa olevaan todellisuuteen. Tätä Jumalan ravitsemista läsnäolon tuntemista me tarvitsemme kuin jokapäiväistä ravintoamme. Jumalan käsittämätön armo ei ole vain iankaikkista elämäämme koskeva pelastus, vaan se on läsnä kaikessa elämisessämme. Sen tähden voi sanoa, että elämänilo on Jumalan armoa.

Jumalan armo on läsnä perheemme ja sukulaistemme olemassaolossa, vaikka osa heistä olisi jo kuollut tai muuttanut kauas pois. He

ovat Jumalan armo meille. Ystävät ja tuttavat, ne, joitten kanssa voimme jakaa tunteitamme ja ajatuksiamme, ovat myös Jumalan lahja meille. Erityisesti tarvitsemme päivittäin Jumalan rakkauden lääkettä niihin ihmissuhteisiin, jotka ovat meille vaikeita.

Joskus mieli on niin apea, ettei mikään tunnu auttavan. Silloin meillä on kova Jumalan lohduttavan armon nälkä, oikea puutostila. Meitä ei turhaan opetakaan rukoilemaan samassa psalmissa näin: ”Niin kuin annoit murheen, anna meille ilo.” Läsnä oleva Jumala antaa niin, että jotain

todellista tapahtuu. Jokin meissä tai ympäröivissä olosuhteissa tai kummassakin muuttuu, ei aina heti mutta ajan kuluessa. Rukous saa aikaan näkyvää ja tuntuva. Jumalan hyvä suunnitelma etenee myös meidän elämässämme, kun rukoilemme luottavaisesti. Raamatun rukoilijat ovat jättäneet meille todeksi koettua hengellistä opastusta.

Talven hämäryys kietoutuu ympärillemme, mutta samaan aikaan Jumalan armo läpäisee meitä ympäröivän todellisuuden ja elämisemme arkipäivän.

SILJA FORSBERG

Karjalaan jääneiden vainajien muistohetki

Tamperelaisten karjalaisyhteisöjen perinteinen muistohetki vietettiin Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkillä Kalevankankaalla pyhäinpäivänä 5.11.

Muistomerkki on paljastettu Tampereen Karjalaseuran 15-vuotisjuhlien yhteydessä 2.10.1955. Merkin päämuodon valitsi seura käyttäen hyväkseen Karjalan Liiton malliluonnoksia. Pronssiin valetun Karjalan vaakunan muistomerkkiin veisti tamperelainen kuvanveistäjä **Unto Hietanen**. Muistokiven valmisti ja pystytti Näsin Kiviteollisuus Oy.

Muistomerkkin paljastuspuheessa kapteeni evp., maanviljelijä **Jalmari Pusa** lausui mm: ”Karjalaiset ovat rakentaneet tälle paikalle kotialttarinsa, jonka ääressä karjalainen vanhus voi hiljentyä ja tuoda sille kukan, joka kertoo sanomattoman kaunistavaa kuvakieltä. Opin- tonsa päättävä nuori karja-

lainen laskee sen ääreen osan kukistaan ja jouluisin lepattavat muistomerkkin äärellä kynttiläin liekit. Tätä

tapaa noudattamalla seuraavat karjalaiset sydämensä ääntä.”

Tietolähde:

Tampereen Karjala-seuran 70-vuotishistoria, 2010

PIRJO KIIALA

Talvisodan alkamisen valtakunnallinen muistotilaisuus vietetään Porissa 27.11.

Karjalan Liitto on viettänyt Talvisodan alkamisen valtakunnallista muistotilaisuutta vuodesta 1997 saakka. Talvisodan muistopäivän järjestelytehtävä kiertää Karjalan Liiton 15 piirissä. Tänä vuonna järjestelyvuorossa on Karjalaseurojen Satakunnan piiri. Talvisota alkoi 30.11.1939 ja muistotilaisuutta vietetään nykyisin tätä päivämäärää lähinnä olevana sunnuntaina eli nyt siis 27.11.2011 Porissa.

Talvisodan syttymisellä oli ratkaiseva merkitys siinä murheellisessa kehityksessä, joka johti karjalaisen heimon aina tähän päivään saakka kestäneeseen evakokotapaaleeseen. Ensimmäiset vanhan valtakunnan rajan tuntumassa asuneet kar-

jalaiset joutuivat jättämään kotinsa jo ennen talvisodan syttymistä, mikä tapahtui 30.11.1939. Koko Karjala oli tyhjennettävä asukkaista lyhyessä ajassa sen jälkeen kun talvisota oli päättynyt 13.3.1940. Suuri osa karjalaisista palasi kotiseuduilleen jatkosodan aikana vuoden 1941 lopussa ja 1942 alussa. Lopullinen lähtö synnyinseuduilta oli edessä sen jälkeen kun jatkosodan taistelut päättyivät 4.9.1944. Kaikkiaan yli 400 000 Karjalan asukasta joutui jättämään kotinsa ja aloittamaan elämänsä alusta heille osoitetuilla sijoituspaikkakunnilla.

Karjalan heimon historiasta löytyvät siis perusteet viettää Talvisodan muistopäivää. Muistopäivän viettäminen on myös kunnian-

osoitus niille veteraanisukupolville, jotka Talvi- ja Jatkosodissa taistelivat isänmaamme itsenäisyyden säilyttämisen puolesta.

Tilaisuus 27.11. alkaa Keski-Porin kirkossa messulla klo 10.00. Messussa saarnaa Keski-Porin seurakunnan kappalainen **Pekka Aalto**. Kirkossa ovat läsnä myös Karjalan Liiton ja Karjalaseurojen Satakunnan piirin liput sekä Suomen lippu. Jumalanpalveluksen jälkeen liput siirtyvät kunnianosoitusta varten Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkille.

Karjalan Liiton ja Karjalaseurojen Satakunnan piirin edustajat laskevat kukkalaitteet Karjalaan jääneiden vainajien sekä sankarivainajien muistomerkeille.

Muistopäivän tilaisuudet jatkuvat keittolounaalla seurakuntakeskuksessa noin kello 12.00. Tilaisuudesta peritään 10 euron osanottomaksu, joka sisältää keittolounaan ja kahvin.

Päivätalaisuus alkaa klo 14.00. Muistotilaisuuden pääpuheen pitää karjalais-taustainen eversti **Timo Pöysti**, jonka Tauno-isä on kotoisin Hiitolan Kilpolan saaresta.

Tilaisuuden tarkempi ohjelma löytyy Karjalaseurojen Satakunnan piirin kotisivulta www.karjalanliitto.fi/karjalaseurojensatakunnanpiiri.

Tervetuloa joukolla mukaan!

KARJALASEUROJEN
SATAKUNNAN PIIRI

Merkkipäiviä

Marja-Liisa Rae o.s. Anttonen täytti tasavuosia

Oulussa 10.11.1941 syntynyt Marja-Liisa oli Anttonen perheen kolmas lapsi. **Lauri** ja **Laila** saivat pikusiskon. Kolme vuotta myöhemmin syntyi perheen kuopus **Markku**. Vanhemmat **Anna-Kaisa** os. **Pitkänen** ja **Toivo Anttonen** olivat kumpikin syntyneet Pyhäjärven Vernitsalla. Isä Toivo oli armeijan palveluksessa ja Marja-Liisan syntymäaikaan Oulun varuskunnassa. Sodan jälkeen perhe muutti Lylyyn. Vuodesta 1945 väepeli Toivo Anttonen työpaikka oli Lylyn sotilasvarikko.

Vanhemmat ja lapsista kaksi ovat jo poisnukkuneet. Laila-sisko hukkuu lapsena Mirja-serkkunsa kanssa Ikaalisissa ja Markku nukkui pois jokin aika sitten Riihimäellä. Lapsista vanhin Lauri asuu perheineen Hämeenlinnassa ja Marja-Liisa Lylyssä.

Marja-Liisa kävi aikoinaan Räisälän kansanopiston Peipohjassa ja kansankorkeakoulun Lahdessa. Siellä opinto-ohjaaja ehdotti hakemista diakonissakoulutukseen. Marja-Liisa tunsu että se ei ole hänen alansa, hänellä kun ei ole lauluääntä. Niinpä hän hakeutui Tampereen apuhoidtajakouluun johon hakijoita oli 500 ja 50 valittiin, Marja-Liisa valittujen joukossa. Hän valmistui 1963 ja sai välittömästi viran Oriveden sairaalasta.

Lylyssä Hulippaan kylässä isännöi nuori maanviljelijä **Olavi Rae** kotitilaansa. Marja-Liisa nauravine silmineen veti kummasti puoleensa, eikä Marja-Liisalla-kaan ollut vastaansanomista. Heidät vihittiin 1965. Avioliiton myötä syntyivät lapset **Jukka**, **Marjut** ja

Raen perheen lapset vasemmalta Pekka, Jukka ja Marjut, äiti Marja-Liisa o.s. Anttonen ja isä Olavi Rae. Kuva on vuodelta 1989.

Pekka. Marja-Liisa jätti työnsä sairaalassa ja jäi kotiin hoitamaan lapsiaan. Lasten vartuttua hänellä oli runsaasti sijaisuuksia sairaalassa ja vanhainkodissa. Viimeiset 12 vuotta ennen eläkkeelle lähtöä hän toimi kotisairaanhoidossa lääkäreiden jakajana.

Marja-Liisa ja Olavi-aviomies olivat yhteiskunnallisesti valvutuneita. Olavi oli Juupajoen kunnanhallituksessa. Hulippaan kylän Pienviljelijäyhdistyksen toiminta oli täysin Raen pariskunnan hoidossa. Sitten elämään tuli surua. Olavi sairastui vakavasti ja menehtyi 1995.

Marja-Liisa toimi kaksi kautta koululautakunnassa. Lisäksi hän kuului kirkkotojen sihteerinä viisi vuotta. Nykyisen kylätoimikunnan voimistelukerhon vetäjänä hän on ollut vuosia.

Karjalaisuus on Marja-Liisalle itsestään selvyys.

– Tunnen itseni karjalaiseksi ja sen aina sanonkin, jos joku vieraampi kysyy, ”mistä olet kotoisin”. Isoäidit, äidinäiti **Anni-mummo** ja isänäiti **Olga-mummo** puhuivat soljuvaa kannaksen murretta. Heitä oli ilo kuunnella. Olin paljon lapsena Anttonen mummolassa Ikaalisissa ja siellä sukulaiset Pitkäsen, Tukiaisen ja Lappalaisen perheiden lapset tulivat tutuiksi ja hyviksi ystäviksi. Kesäloimat Ikaalisten sukulaisten luona jättivät todella lämpimät lapsuusmuistot. Sain sieltä peruspohjan karjalaisuudelleni, muisteli Marja-Liisa

Marja-Liisalla on monia harrastuksia. Yksi erikoisimmista on pilkkikalastus ja kävipä hän Kurkijoen ”Kalakurkien” kanssa pilkkikilpailussa Venäjälläkin,

entisellä Kurkijoella. Sukulaisten kanssa on tietysti käyty Vernitsalla ja myös suvun hengellisillä juurilla Konevitsassa ja Valamosassa.

Nyt eläkkeellä ollessa ei ole kiireitä. Lastenlapsia on kuusi ja niiden tilapäishoidossa mummo antaa mielellä apuaan. Lapsista Jukka hoitaa sivutoimisena vanhempiansa maatilaa ja tilan suuressa päärakennuksessa on avarat tilat niin Marja-Liisalle kuin Jukan perheelle.

Merkkipäiväänsä päivän-sankari viettää Liisan päivänä 19.11. kotonaan Hulippaan tie 22. Pannu on silloin kuumana koko päivän, sukulaiset ja ystävät olette tervetulleita.

Sydämelliset onnittelut!

SALME RINTALA

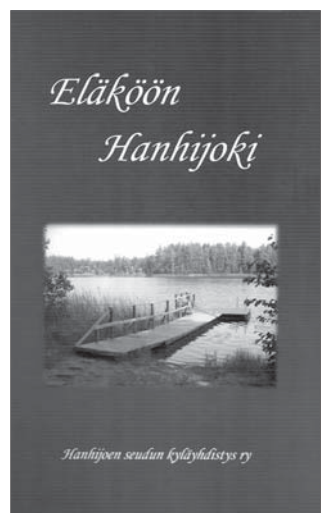
Hanhijoesta kylästä valmistui kirja

Sulo Rampa on hyväntuulisena Karhijärven rannassa. Kuva: Yrjö S. Kaasalainen.

Lavian pitäjän Kivijärvenmaassa toimii Hanhijoen seudun kyläyhdistys, joka on yhteisvoimin saanut valmiiksi Eläköön Hanhijoki -kirjan. Kylän vanhin miespuolinen asukas on tällä hetkellä **Sulo Rampa**, joka on tullut paikkakunnalle siirtolaisena vuonna 1947. Vpl. Pyhäjärven Yläjärvellä vuonna 1929 syntynyt Sulo on viime talvena kirjoittanut Hanhijoen koulupiirin asioista ja siirtolaisten asuttamisesta kyläyhteisön alueelle Laviaan. Näin syntyi pohja kyläkirjalle, joka sisältää kaikenlaista vanhaa, jotakin nykyaikaa ja tulevaisuuteenkin liittyvää asiaa. Mielenkiintoinen kuvitus lisää kirjan lukuarvoa.

Kirjaa on saatavilla mm. Hanhijoen kyläyhdistyksen

sihteeriltä 50e/kpl sisältäen postikulut. Yhteystiedot: Eeva Kukkula, Kivijärventie 507, 38600 Lavia, puh. 050-5488818.

Tilaa Pyhäjärvi-lehti omaksi, ystävälle tai sukulaiselle lahjaksi p. 040 730 2622

vpl. **Pyhäjärvi**

Seniори kuvamatkailee tietokoneella

84-vuotias **Pentti Äikiä** (Pattoinen) asuu yksinään omistamassaan rivitalossa Huittisten keskustassa. Kotipalvelu käy säännöllisesti katsomassa ja naapurit ja ystävät poikkeavat kylään. Pentti on tehnyt useita kotiseutumatkoja Pyhäjärvelle, mutta viime vuosina ei ole enää voimia ollut niin pitkälle matkalle.

Veljenpojan tytär **Virpi Saulamo** käy yhdessä miehensä kanssa Penttiä katsomassa.

Muutama kuukausi sitten Virpi toi Pentin pöydälle kannettavan tietokoneen, johon oli ladattu runsaasti matkakuvia. Niitä Pentti pystyy selaamaan yksinäänkin, mutta nettiyhteyksiin tarvitaan ulkopuolista apua.

REINO ÄIKIÄ

Ylioppilaita

Kesäkuun 4. päivänä 2011 painoi valkolakin päähänsä Raison lukiosta **Vilma-Riina Koppanen**.

Vanhemmat **Tiina** ja **Juha Koppanen**. Isovanhemmat **Lea** ja edesmennyt **Kauko Koppanen**, syntymäpaikka Sakkolan Kelja. Kaukon äiti oli Vpl. Pyhäjärveltä **Anna Mari** o.s. **Talonpoika**.

Kerro perheen ja suvun uutiset lehdessä

Pyhäjärvi-lehti julkaisee joka numerossa tietoja perhetapahtumista, kuten merkkipäivistä, edesmenneistä ja valmistuneista.

Muistathan kuitenkin aina kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

Käsikirja antoi ohjeet Miten lotta osasi muonittaa

”Määrätietoisien työn edellytyksenä kaikilla aloilla on työn perinpohjainen tunteminen. Niin muonitustyösäkin. Lottien, jotka kuuluvat muonitusjaostoon, tulee olla, ei yksin ruoanlaittotaitoisia ja tästä työstä innostuneita, vaan heidän on sita paitsi oltava täysin asiantuntijoita kaikkiin niihin tehtäviin nähden, joita muonitustyö tuo mukanaan.”

Näin kirjoittaa alkulauseessaan **Elli Malmgren**, joka on kirjoittanut kirjan ”Muonituslotta käsikirja”. Se kuuluu Lotta-Svärdin julkaisusarjaan numerolla 11. Vuonna 1940 julkaistun kirjusen kuudes painos käy läpi monia käytännön asioita, mitä muonituslotta piti taitaa.

Kirja alkaa osiolla ”Kenttämuonan valmistukseen tarvittavat keittiövälineet ja niiden käyttö”. Lotan oli hyödynnettävä kulloiselta paikakunnalta löytyviä valmistusvälineitä, kuten kamina- ja muuripatoja, jotka oli tietysti huolellisesti puhdistettava ennen käyttöönottoa.

Myös erilaiset kenttäkeittimet esitellään, joissa valmistettiin niin upseerien kuin sotilaitten jokapäiväinen ruoka, tee ja kahvi. Kenttäkeittimistä opaskirjan esittelee tarkemmin saksalaisen ja suomalaisen kenttäkeittimien oheispiirroksineen.

Keittomahdollisuudet kattilassa ovat:

Suurin ruokakattilassa 185 ltr, suurin vesikattilassa 2x30 ltr, pieni ruokakattilassa 90 ltr ja pienin vesikattilassa 2x15 ltr. Varastovaunujen ja kuljetuslaatikoiden käytöstä on myös omat tarkat ohjeensa.

Työnjako meni myös neuvon mukaan. Muonitustyössäkin ”kaikinpuolisen

onnistumisen ehtona on, että sillä on päämäärästään tietoinen johtaja, edesvastuuntuntoinen, suunnittelukykyinen johtaja, joka työnjaon pystyy toteuttamaan ryhmässään”. Päällikön tehtävissä korostui se, että hänen ”on ajateltava koko ryhmän puolesta... ja tehtäviä jakaessaan toimittava harkiten ja oikeudenmukaisesti niin, että lotat eri kertoina työssä ollessaan saavat tutustua työn eri puoliin ja siten tottuvat vähitellen itsenäisesti ajattelemaan ja toimimaan”. Tehtäviä oli mm. emännälle, keittäjälle ja tarjoilijoille.

Ohjeet pukeutumiseen olivat myös tarkat, huomioiden se, oliko kyseessä sisä- vai ulkotyö ja tietysti vuodenaika. Lottien pumputuspukua piti täydentää esiliinalla sekä päähän sidotulla liinalla tai lakilla. ”Mikään ei ole vastenmielisempää kuin hiuksen löytäminen ruoasta”.

”Kylmänä vuodenaikana ulkona työskennellessä sekä taisteluharjoituksissa kaikilla: sarkamanttelit tai sade-takit ja niitten päälle sopivat harmaat työesiliinat, sarkat- tai kesälakit, pitkävirtiset vedenpitävät kengät tai saappaat”.

Jokaisessa lottien paikallisosastossa piti myös pitää työpäiväkirjaa. Opastusta tuli myös muonituskokouksissa ja kirjapitoon. Muonituksen kriteereit olivat:

1. Sen tulee olla ravitsevaa. Ohjeistuksessa kerrottiin erilaisten ravintoaineden vaatimuksista kuulua muonitukseen.

2. Ruoan tulee olla vaihtelevaa. ”Hyväkin ruoka, jota joka päivä nautitaan, kyllästyttää meitä vähitellen niin, että menettämme ruokahalun”.

Lottakurssilaisia Pyhäjärven Kokkolinnassa 1933.

3. Ruoan tulee olla kokonpanoltaan sellainen, että syötyä on kylläyden tunne. ”On huolehdittava, että ruoka-annokseen sisältyy paitsi tarpeellista määrää ravintoa-arvoa, myöskin ns. ”täyteruokaa” (puuroa, leipää, perunoita, kastiketta)”.

4. Ruoan tulee olla huolellisesti valmistettua. ”Ruoan valmistuksessa samoin kuin tarjoilussa noudatetaan ehdotonta puhtautta ja siisteyttä”.

5. Ruoan hinta ei saa ylittää muonitukseen myönnettyä määrärahaa. Miehen päiväannoksen hintoja kehoitettiin laskemaan Suojeluskuntain Yliesikunnan Käsikylehti nro 1/1929 antamien ohjeiden mukaan käyttäen apuna paikkakunnan hintoja, ja sen mukaan suunnittelemaan ruokalistat.

Tietopuolisen koulutuksen ohella painotettiin käytännön harjoituksia. ”Niin välttämätön kuin tietopuolinen perusopetus lottien muonituspalveluksessa onkin, vaikuttaa käytännöllinen harjoittelu ja sen kautta saavutettu kokemus kumminkin ratkaisevasti muonituksen oikeaan ja onnistuneeseen järjestelyyn”.

Käytännön harjoitus ja kaantuu oppikirjan mukaan:

1. Muonitustyöhön sk. harjoituksissa paikallisosastoissa.

2. Muonitustyöhön aluepäivillä ja taisteluharjoituksissa.

3. Muonitustyöhön piirin järjestämällä leiripäivillä.

4. Muonitustyöhön piirin järjestämissä taisteluharjoituksissa.

Muonitustyön neljä osaluettua olivat valmistelutyöt, aterian valmistus, tarjoilu ja jälkityöt.

Kenttäkeittöolosuhteissa muonituspaikaksi suositellaan aukeaa, tasaista kenttää, missä kenttäkeittimet voidaan sijoittaa kuivalle, varjoisalle paikalle puitten tai rakennusten suojaa, ja jossa kaivo sekä puuvarastot ovat mahdollisimman lähellä.

Seikkaperäiset neuvot tulivat niin ruoanvalmistukseen kuin jakeluun. ”Muonituspäällikön on aina maiseltava ruokaa ennen sen jakamista ja tarkistettava, että kaikki on asianmukaisesti jakelukunnossa”.

Ohjeistusta tuli myös päällistön ruokailun järjestämiseen. ”Jos päällistön ruokailee erikseen, voi valmistaa ns. seisovan pöydän, jolle järjestetään mahdollisimman sievästi ruokailuvälineet, juomakannut ja lasit, leipä leikattuna tarjottimille ja voi erikseen lautasille aseteltuna. Voipaperi kelpaa nytkin pöytä-että tarjotinliinoiksi, mutta ajan mittaan tulevat kyllä vahakangasliinat huokeammiksi, ja ovat ne sita paitsi paljon siistimmät. Ellei mitään erityismääräystä ole annettu, on päällistön ruoka samaa kuin miesten”.

Kenttäkaupan eli kanttiin pito oli myös muonituslottien huolena. ”Tämmöisen kenttämyymälän eli kanttiin tulee olla mahdollisimman monipuolinen ja tulee tavarat myydä mahdollisimman huokealla, ettei varattomien tavarain kaluuden taksia tarvitsisi olla

kanttiin käyttämättä”.

Myynnissä piti olemaan mm. tupakkaa, kirjoituspapereita ja -kuoria, ompelutarvikkeita, kuten sk.puvun nappeja. Lisäksi mm. virvoitusjuomia, hedelmiä ja makeisia, ja kahvia, teetä, voileipiä, vehnäs- ja keksejä.

Taisteluharjoituksien muonitusta ohjeistettiin erikseen. ”Taisteluharjoituksissa täytyy minä hetkenä hyvänsä voida tarjota jotakin syötävää ja lämmintä juotavaa. Siksi onkin varastossa pidettävä valmiita voileipiä ja kahvikattilassa kiehuva vettä teen valmistamista varten”.

Lottia kehoitettiin huomioimaan myös ruokien valmistusajaksi; esimerkiksi kauan haudutettava hernekeitto ei joka tilanteeseen passannut.

Oma lukunsa Muonituslotta käsikirjassa on ”Tavallisimmat sotilasmuonaa käytettävät ruoka-aineet, niiden käyttö, säilytys ja hoito”.

Tavallisimmin käytetyiksi lihalajeiksi mainitaan ”nau-danliha, lampaanliha ja sianliha, ja käytetään näitä lihalajeja tilaisuuden mukaan joko tuoreena, suolattuna, savustettuna tai säilykkeenä, eniten kuitenkin tuoreena”. Mukana on tarkempi erittely, millaista on kunkin hyvän lihan tuntomerkit, käsittely, käyttö, säilytys ja valmistus.

Kalasta todetaan: ”Mieluisan vaihtelun yksitoikkiseen sotilasruokajärjestykseen tuo kala, vallankin milloin sitä tuoreena voidaan saada. Kumminkin käytetään kalaa pääasiassa suolattuna tai säilykkeenä syystä, että ensiksikin sen käyttö tuoreena tulee kovin kalliiksi”. Mukana jälleen seikkaperäiset ohjeet tuoreen kalan tunnistamiseen ja kalojen käyttöön.

Maito todetaan bakteereille hyvin alttiiksi ja ”siksi on sen hankintaan, käsittelyyn ja säilyttämiseen nähden oltavakin äärimmäisen

huolellisia”. Samoin neuvotaan säilyttämään huolella voi ja margariini. ”Sekä voi että margariini säilyvät parhaiten kuivassa, puhtas-ilmallisessa, pimeässä huoneessa”.

Leipävalikoimaan kuului niin kuivattua kuin pehmeää leipää, kuivatun ollessa paljon suuremmassa määrin käytetty. Pehmeän leivän ominaisuuksiksi mainitaan ”leivän tulee olla hyvin kohonnutta, hyvin paistettua, ei palanutta, hyvän makuista, pehmeä- ja ohutkuorista”. Homehtumista varoiteltiin.

Jauhojen ja ryynien tulee olla ”puhtaita, kuivia, vapaalta eltaantuneelta tai ummehtuneelta hajusta ja mausta, tasaisen suurista ja -värisiä, eikä niissä saa olla irtoneaisia kuoria. Riisiryneissä on parempi käyttää kiillottamattomia, syystä että kiillotetuista on hangattu vitamiinit pois”. ”Hyvien jauhojen tulee olla raikkaan hajuisia, puhtaita ja kuivia”.

Entäpä perunat ja muut juurikasvit?

”Hyvien perunoiden tulee olla täysikasvuisia, terveitä, vahingoittumattomia, hienohilseisiä, sileäkuorisista, tasaisen suurista ja mielummin hiekkamaassa kasvaneita”.

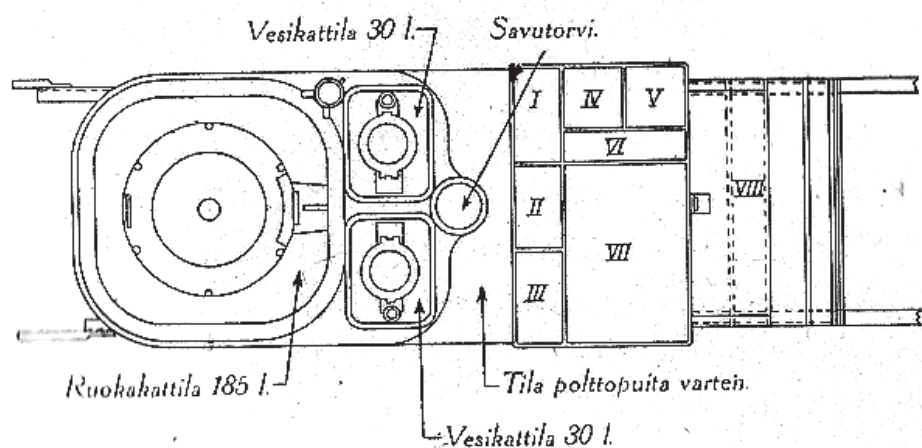
Juurikasvien kehutaan sisältävän suoloja ja kasvi-happoja. Niistä tulee ruokaa hyvää maku ja ”tekevät vaikeasti sulavat ruoat helposti sulaviksi”. ”Tavallisimmat sotilasmuonaa yhteydessä käytetyt juurekset ovat lantut ja porkkanat”.

Herneet olivat tärkeä raaka-aine. ”Herneitä hankittaessa tulee katsoa, että ne ovat kokonaisia, puhtaita, ei madonsyömiä, ohutkuorisista, tasasuuria, yhdenvärisiä ja keitettyä pian pehmenä”. Herneiden kohdalla muistutetaan, että niitä on pidettävä silmällä ”etteivät hiiret pääse niitä turmelemaan”.

Eikä lotan muonitusaa-pinen unohtaa mausteita-kaan. ”Hyvään ruokaan tar-

Suomalainen kenttäkeittiö.

Kenttäkeittiö M.29.

Suomalainen kenttäkeittiö vuosimallia 1929. Osat siinä ovat ruokakattila, tilavuus 200 litraa, 2 vesikattilaa, kummankin tilavuus 30 litraa, sekä varastolaatikko.

vitaan muutakin kuin ruoka-aineitten oma ja kypsennyksen tuoma maku, tarvitaan mausteita. Ruoan oikea maustaminen onkin keittotaidon tärkeimpiä puolia”.

Tärkeimmiksi mausteiksi todetaan suola. Lisäksi esille tulevat kotimaiset persilja, dilli, sipuli, selleri, piparjuuri, meirami, kumina. ”Tällöin tarvitsisi lottien ruokataloudessa kokoelmaa ehkä lisätä yhdellä ulkolaisella mausteella, nim. maustepippurilla”.

Ruoanjätteiden käsitteilyyn tulee myös neuvoja. Tähteitä pitää käyttää mahdollisuuksien mukaan seuraavien aterioiden valmistukseen tai antaa kotieläimille. Mikäli se ei onnistu, poltetaan tai kaivetaan maahan syrjäiseen paikkaan.

Muona-annosten laskelmiin opaskirja antaa taulukoita osviitaksi. Lisäksi esillä on viikottaisia laadittuja ruokalistoja. Esimerkkinä:

Keskiviikko:
Aamutee: teetä, voileipiä.
Aamiainen: sianlihakastike, perunat, kaurapuuro, leipää, maitoa.
Päivällinen: hernekeitto, voileipää, maitoa.
Iltatee: teetä, voileipiä.
Torstai:
Aamutee: voileipiä, makaraa, teetä.
Aamiainen: silli- ja perunalaatikko, ohraryynivelli, voileipiä, kaljaa.
Päivällinen: palapihvit, perunat, omenakeitto, leipää.
Iltatee: teetä, voileipiä.

Ja ruokaohjeissa esimerkiksi 100 hengen kaurapuuroon: 60 litraa vettä, 8 kg litistettyjä kauraryynejä ja suolaa. ”Pataljoonakeittoon” 100 hengelle piti varata 55 litraa vettä, 14 kg naudanlihaa, 5 rkl maustepippureita, 1,5 kg sipulia, lanttua ja porkkanaa, 20 litraa perunoita ja 1,5 kg makaroneja sekä suolaa.

Ruokaohjeita muonituskäsikirja tarjoilee runsaasti, samoin valmiiksi suunniteltua ruokalistoja, kuten useampia päiviä kestäville suojeluskunnan harjoituspäiville.

Reilut sata sivua käsittävä kirjanen on varmasti ollut tärkeä opus muonituslottiin apuna. Tänä päivänä ruoanlaittajilta vaaditaan ns. hygieniapassit, ja ilolla opasta selaillessa silmiin sattui, kuinka moneen kertaa tässäkin vuosikymmenet sitten painetussa julkaisussa painotettiin puhtauden, järjestyksen ja siisteyden tärkeyttä.

Lotat tekivät töitä monella saralla, usein vaikeissa olosuhteissa. Myös heille kuuluu kaunis kiitos ja kunnia antamistaan uhrauksista.

Parhaillaan vietetään Lotta Svär -järjestön perustamisen 90-vuotisjuhlavuotta.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

”Paraatimarssi Suomeen” – talvisota venäläisten silmin

Vuonna 1992 Mainilan laukausten päivänä 26.11. ilmestyi Suomessa kahden venäläiskirjailijan teos ”Paraatimarssi Suomeen”- talvisota venäläisten silmin. Tekijät **Viktor Stepakov** (s. 1960) on kasvatustieteiden kandidaatti ja toimii Pietarin yliopiston kasvatustieteellisen laitoksen assistenttina ja **Dimitri Orehov** (s.1952) on koulutukseltaan filosofian kandidaatti ja työskentelee Venäjän tiedeakatemiassa informatiikan ja automaatioinnin tutkijana. Teoksen suomensi **Matti Hyvärinen**.

Kirjan julkistamistilaisuudessa kirjailijat olivat WSOY:n vieraina Helsingissä ja sen jälkeen viettivät parin viikon ajan vierainani Nokialla, osallistuen kirjansa johdosta eri kulttuuritilaisuuksiin.

Viktor Stepakov, joka on teoksen varsinainen kirjoittaja, kertoi teoksen synnystä. Hän oli lapsena hyvin paljon ja varsinkin kesällä isovanhempiensa luona hoidossa. Isoisän ikäiset miehet kokoontuivat usein yhteen iltaisin ja aina heidän keskustelunsa ja muistojensa aiheena oli Suomen talvisota. Se koettiin kauheimmaksi asiaksi heidän elämässään. Osa miehistä oli ollut Puolan rintamalla ja saksalaisia vastaan, mutta se ei ollut mitään verrattuna Suomen sotaan. Asiat jäivät Viktorin mieleen ja kun hän kirjoittautui yliopistoon, hän tiedusteli yliopistosta Suomen talvisodasta kertovaa tietoa. Sitä ei löytynyt mistään. Joissakin oli lyhyt tieto pienestä ”kahakasta” Suomen rajalla 1939.

Hän ei jättänyt asiaa sikseen, vaan laati suureen päivälehteen ilmoituksen, jossa pyysi talvisodan veteraaneja kertomaan kokemuksistaan. Hän sai 500 kirjettä talvisodan kaikilta rintamilta, jossa puhuivat tavalliset rivimiehet, sotilaat ja upseerit. Aineistoa olisi ollut paksumpaankin teokseen, mutta Matti Hyvärinen tiivisti tekstit 360 sivuseksi

Viktorilla oli hyvä taito kertoa miesten tunteja, mutta kyllä häntä hieman huvitti propagandasta Neuvostoliitossa ennen sota-

Suomi janosi sosialismia...
Ennen sota Neuvostoliitto koitti vakuuttaa kansalleen, että sota Suomea vastaan oli välttämätön. Sitä vaatii ennen kaikkea Leningradin turvallisuus. ”Suomalaiset istuvat jo nyt aseistettuina puiden oksilla rajallamme ja tiirailevat olojamme sieltä. Kohta he jo sotaisina ovat Leningradin porteilla.”Lisäksi kansalle uskoteltiin, että Suomi janoaa sosialismia ja ottaa vastaan kukkakimpuin Puna-armeijan, joka vapauttaa heidät porvarillisesta ikeestä ja kaikesta kurjuudesta. Viekäämme siis heille hyvinvointi ja vapaus. ”On saatu käsky vapauttaa Suomen kansa porvarillisesta Tannerin ja Cajanderin koplasta toveri Stalinin 60-vuotispäivään mennessä (21.12.). Tämän merkkipäivän yhteydessä on Helsinki valloitettava ilman tappioita – Suomen kansa odottaa meitä vapauttajina.”

Suunnitelmat olivat siis selvät. Jos kansasta joku rohkeni epäillä sodan mielekkyyttä, todettiin hänen kansanviholliseksi ja se oli samaa kuin kuolema. Viktorin eräs tietolähde kertoi, että noin 700 epäilijää ainakin ehdittiin tuomita, ennen kuin yksimielinen päätös syntyi.

Kuusisen hallitus
Marraskuun 30. päivänä Pravda-lehdessä ilmestyi ”Suomen Kommunistisen Puolueen keskuskomitean” vetoomus Suomen työläisille, jossa mm. Kremlin suomalaiset vaativat ”Kansan pyöveleitä” ja heidän apulaisiaan sekä vararikossa olevaa hallitusta syöstäväksi vallasta.

Seuraavana päivänä neuvostolehdistö ja radio julistivat, että Terijoella on perustettu Suomen Kansainvaltaisen Tasavallan Kansanhallitus. Tätä toimenpi-

dettä seurasivat Neuvostoliiton ja Kuusisen hallituksen väliset neuvottelut ja runsaskätinen kaupankäynti.

Stalin lahjoitti Kuusiselle 70 000 neliökilometriä Neuvosto-Karjalan aluetta ja Kuusinen puolestaan myi Stalinille osan Karjalan kannasta 120 miljoonan Suomen markan hintaan sekä ulkosaaret ja osia Kalastajasaarennosta Pohjoisella jäämerellä 300 miljoonan markan hinnasta. Lisäksi Kuusinen suostui antamaan vuokralle Hankoniemen kohtuullista korvausta vastaan. Kaupanteon päälle solmittiin ”yhteistyö ja avunantosopimus”.

Tämä sopimus otettiin Venäjällä todesta. Se otettiin vastaan ilolla ja parasta toivoen... Kerroin Viktorille, että meitä pyhäjärveläisiäkin riittää joka lähtöön. Kuusisen hallituksen maatalousministeri Armas Äikiä oli syntynisin Pyhäjärveltä ja liekö ollut mukana varsinaisissa ”kasinokaupoissa”.

Kansanarmeija

Kun Suomella oli nyt Kuusisen hallitus ja ministerienkin paikat oli jaettu ”hoida korvia repivä jyrinä. Hypäsin korsusta ulos ja katselin rajan suuntaan. Siellä oli helvetti valtoimenaan, koko maa ympärillä keinui ja valitti. Vaikutti siltä, että toisella puolen ei mikään eikä kukaan voinut jäädä henkiin.”

Suomalaisten oletettiin pelästyvän niin, että antautuisivat heti. ”U-raa Stalinin ja isänmaan puolesta! Suomalaisia valkokaartilaiskoiria vastaan – pikatulta!” Suomalaisen vastarinta yllätti täysin. ”Meille oli kerrottu, että suomalaisten aseet ovat viime vuosisadalta. Kun ylitimme rajan, konekiväärit papattivat tervetulotoivotuksen.” Suomalainen sotilas koettiin käsittämättömän taitavana sotijana. ”Ne istuivat käkinä puitten oksilla ja ampuivat meitä kuin jäniksen poikia. Tien varressa levähdettäessä, ne tulivat tievalliin takaa ja ampuivat 10-miehisen ryhmän, häipyen sen jälkeen kuin aaveet yö-

ja kansanvihollisten kauhuksi. Juhla huipentuisi Senaatintorilla pidettävään paraatiin, jonka vastaanotaisi itseoikeutetusti O.W. Kuusinen, kansan kukittajessa Suomen ”pelastajat”.

Paraatilaisia varten oli hankittu erikoinen englantilaismallinen sotilasunivormu, joka oli hyvin näyttävä. Toinen voitonmarssi kulkisi Suomussalmelta Ouluun.

Suhtautuminen suomalaisiin

Neuvostoliiton sotilaille annettiin ohjeet siviiliväestöön suhtautumisessa. ”Kun tullette valloitetulle alueelle, kohdelkaa siviiliväestöä ystävällisesti ja antakaa heille pieniä lahjoja. Suomalaiset ovat vähän hidasjärkeisiä ja yksinkertaisia. He saattavat suhtautua aluksi teihin epäluuloisesti, mutta kun huomaavat hyvän tarkoituksemme, kokevat meidät vapauttajina.”

Hyökkäys alkoi

Koko talvisota oli venäläisveteraanien muistoissa verta, vilua ja kyyneleitä. ”Marraskuun 30.päivänä kello 8.00 aamulla kuului korvia repivä jyrinä. Hypäsin korsusta ulos ja katselin rajan suuntaan. Siellä oli helvetti valtoimenaan, koko maa ympärillä keinui ja valitti. Vaikutti siltä, että toisella puolen ei mikään eikä kukaan voinut jäädä henkiin.”

Suomalaisten oletettiin pelästyvän niin, että antautuisivat heti. ”U-raa Stalinin ja isänmaan puolesta! Suomalaisia valkokaartilaiskoiria vastaan – pikatulta!” Suomalaisen vastarinta yllätti täysin. ”Meille oli kerrottu, että suomalaisten aseet ovat viime vuosisadalta. Kun ylitimme rajan, konekiväärit papattivat tervetulotoivotuksen.”

Suomalainen sotilas koettiin käsittämättömän taitavana sotijana. ”Ne istuivat käkinä puitten oksilla ja ampuivat meitä kuin jäniksen poikia. Tien varressa levähdettäessä, ne tulivat tievalliin takaa ja ampuivat 10-miehisen ryhmän, häipyen sen jälkeen kuin aaveet yö-

hön. Niitä sai pelätä koko ajan.”

Miestappiot olivat valtavat. Politrukit koittivat vääristellä tappiolukuja, mutta näkihän jokainen omin silmin, mitä ympärillä tapahtui. Venäläiset antoivat tunnustuksen suomalaisille kaatuneiden poisviennistä. ”Tullessamme vallatulle alueelle, emme havainneet yhtään kaatunutta. He olivat korjanneet kaikki pois. He kävivät ikään kuin sivistyneenpää sotaa. Jopa sodan päättyessä maaliskuussa ja miesten noustessa poteroistaan iloitsemaan rauhasta, hiihti luoksemme suomalainen upseeri; Emme pyydä muuta kuin saada viedä kaatuneet veljemme Suomen puolelle.”

”Vaan toisin oli meidän puolella. Emme ehtineet viedä miesröykkiöitä pois ja usein ne jäivät panssarivaunujemme alle, halkaistuna kuin lantut. Se oli ikävää katseltavaa.”

Itse sodasta olisi kirjoitettavaa vaikka kuinka paljon. Kun rauha maaliskuun 13. päivä tuli, oli se helpotus ja ilonhetki molemmille osapuolille. Menetykset ja muistojen arvet, niin henkiset kuin fyysiset eivät unohdu koskaan kummankaan osapuolen mielistä.

”Suomalaisilla oli perusteltu motiivi – meillä vain Stalinin ja politrukkien mieltettömien käskyjen noudattaminen”, toteaa neuvostosotilas.

Itsenäinen Suomi

Paraatimarssi Suomeen jäi toteutumatta. Samoin juhli-va vastaanotto O.W. Kuusisen johdolla Helsingin Senaatintorilla.

Esteen suunnitelmille teitte Te, kunnioitetut Suomen sotaveteraanit Teidän yksimielinen päätös, se talvisodan tahto, oli säilyttää Suomi itsenäisenä. Puutuitte voimallisesti jopa presidenttipeliin ja siksi tänäkin päivänä presidentinlinnan katolla hulmuua itsenäisen Suomemme lippu. Kiitos elämästä ja vapaudesta jälkipolville.

SALME RINTALA

Tiesitkö tämän Pyhäjärven vaakunasta?

Vaakunan kuviot on otettu Pyhäjärven kirkko-aholle 1936 pystytetystä lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin huipulla olevasta lyhdystä, jonka yläpuolella oli Karjalan vaakunakuvio. Idea on rovasti **Kaarle Viikan** ja heraldisessa muotoilussa avusti heraldikko, graafikko **Kaj Kajander**, 1989.

Vaakunan selitys:

Punaisessa kentässä kultainen lipuke, jossa musta, kulmikas tylppäkärkinen ankkuriristi; ristin alin sakara muita pitempi. Lipukkeen yläpuolella kaksi irtonaista, toisiaan vastaan iskevää käsivartta, joista oikea pitelee miekkaa, vasen käyttää sapelias; kaikki hopeaa.

Kyläretkellä vuoden 1770 Pyhäjärvellä, osa 4: Laatokan rantaa Sortanlahdelta Lohijoelle

Jatkan kyläretkeäni yllätyksiä täynnä olleiden Taubilan ja Pyhäkylän jälkeen suoraan Laatokan rantaan, Sortanlahteen, koska se tuntui olevan tärkeä paikka aikoinaan ja myös myöhemmin. Wiikan Vpl Pyhäjärvi-kirjassa kylä myös erityisesti mainitaan: kreivi Soltikoffin tytär myi perimänsä Valkiamäen lahjoitusmaat Taubilan ja Sortanlahden hovileirit mukaan luettuina paroni Fredericksz'lle tammikuussa v. 1774, hinta oli 25000 ruplaa. Palaan reitin varrella ohittamiini kyliin myöhemmin.

Sortanlahden ja naapurikylän Vernitsan verokartta oli samalta vuodelta 1774. Tämän tueksi käytin asumishistorian kehityksen selvittämisessä karttoja vuosilta 1843 ja 1876 sekä Vernitsan metsäalueen jaon karttaa vuodelta 1923.

Kun avasin Sortanlahden kylän verokartan, hämmästyin jälleen. Kartassa ei ollut merkkiäkään kartanosta, sitä ajattelin hovileirin tarkoittavan. Laatokan rannalla oli ryhmänä seitsemän asumusta, joissa asuivat Alexei Klementov, Nelilan leski sekä useita Kannin-nimisiä. Heidän hallinnassaan olivat kaikki Sortanlahden pienehköt peltoalueet, selvästi maatalous ei ollut ainoa ja tärkeä elinkeino. Asukkaita oli yhteensä 54 ja heillä oli vain viisi hevosta, 25 lehmää ja 4 lammasta. Yhden tilallisen mainittiin harjoittaneen tiilien valmistusta ja veneenveistoa. Kartta kertoi myös sen, että Rautakorvessa tiedettiin olevan rautaa.

Olin havainnut, että muissa kylissä talot olivat tilusten äärellä, se oli ajalle tyyppistä. Sortanlahdessa oli neljä peltoaluetta, joissa näin ei ollut. Yksi sijaiti Myllymäen pohjoispuolella, tämä peltoalue oli nimeltään Sortalan pellot, verokarttaa tarkemmin katsomalla voi päätellä, että aikoinaan paikalla olisi ollut talo. Kaksi peltoaluetta oli tästä hiukan Yläjärven suuntaan, myös näiden ääressä voi tulkita olleen talon paikan. Tiet kiertelivät hieman eri reittejä siihen aikaan. Neljäs em. asukkaiden peltoalue oli Vernitsan suunnassa vajaan kilometrin päässä.

Tästä eteenpäin Peltolan talon tienhaaran lähellä oli vielä yksi asumus, jonka arvelen kuuluneen Johan Kasaiselle, kun Peltolan suo oli v. 1774 nimeltään Kansasen suo, ehkä nimi oli kirjoitettu väärin. Satamaniemessä ei ollut asutusta, vain yksi pieni peltoiltilku.

Mitä asutukselle oli tapahtunut? Tämä aiheutti päänvaivaa, kun 1600-lu-

vun lopulla Sortanlahdessa oli ollut viisi veroa maksavaa tilaa, se ilmeni myös myöhemmin tilanumeroinnissa. Olivatko talot tuhoutuneet vihollisuuksissa ja uusia ei rakennettu vai olisiko niitä siirretty johonkin? Vuodelta 1754 löytyi tieto, että tasasuuruusin osuuksin tilojen haltijat olivat: 1. Feodor Kannin, 2. Gabriel Kannin, 3. Jacob Wanhain, 4. Johan Kasain, 5. hovileiri.

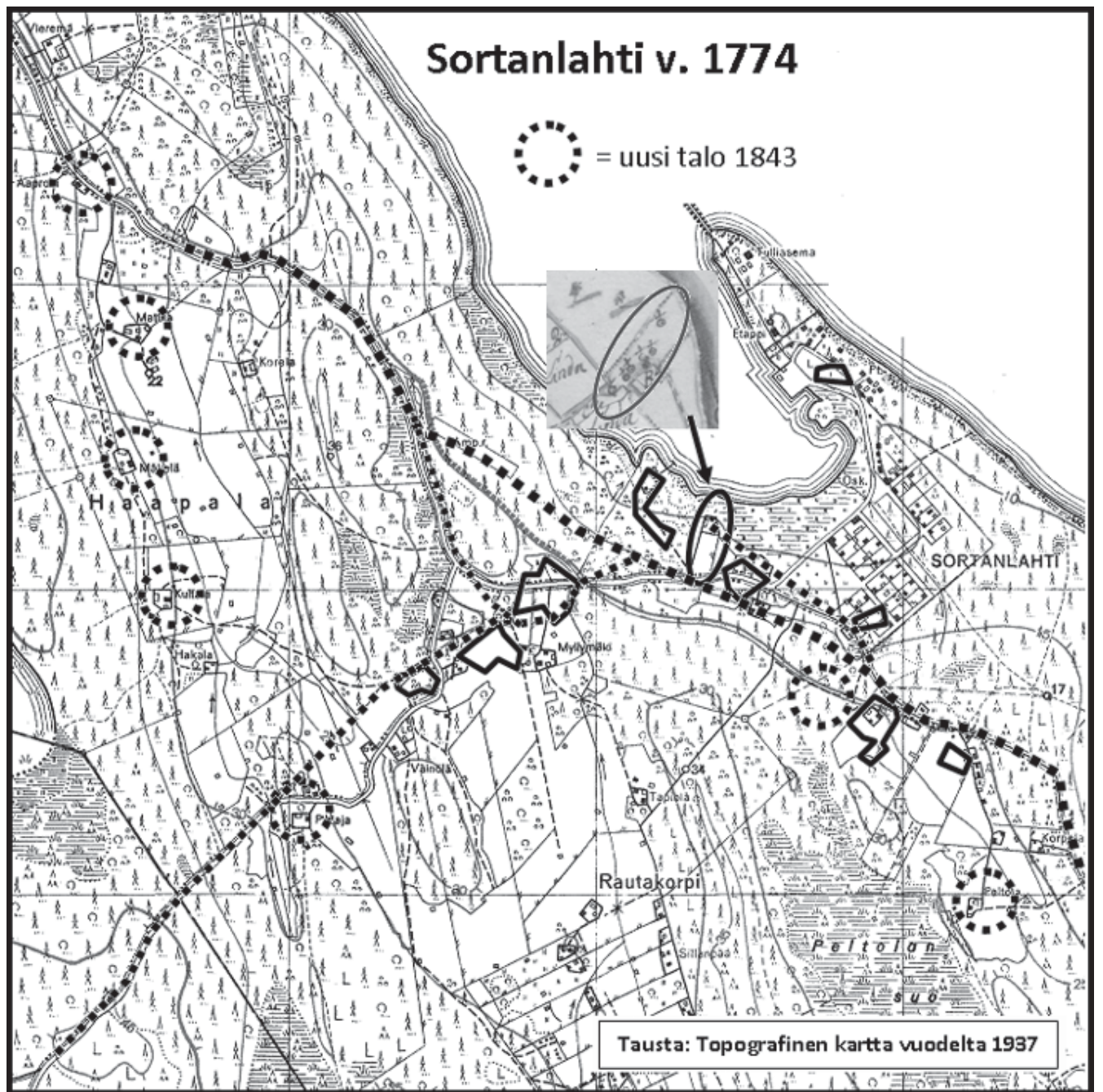
Kirkonkirjoissa ei ollut monia Sortanlahden tapahtumia 1700-luvulta. Siihen näytti olleen yksinkertainen selitys: asukkaat olivat kreikanuskaisia. Rippikirjassa vuosilta 1763-75 oli Sortanlahteen merkitty: Anders Pitkän (puoliso Maria Wanhain), Jacob Wanhain ja Johan Kasanen. Pitkäset ja Wanhaset löytyivät Vernitsan vuoden 1774 verokartasta kylien rajalta. Oliko näiden kahden kylän raja kulkenut aiemmin eri paikassa, jolloin muutama talo oli kirjattu joskus Sortanlahteen ja joskus Vernitsaan kuuluvaksi? Vai olivatko he muuttaneet Sortanlahden talojen paikoilta sinne?

Keisarillisen kabinetin aika

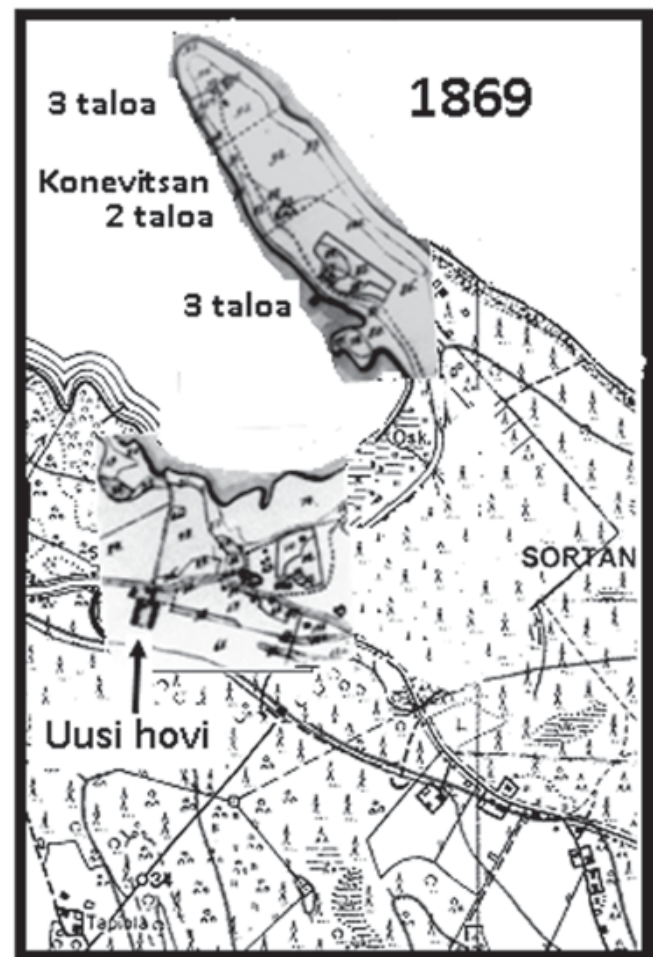
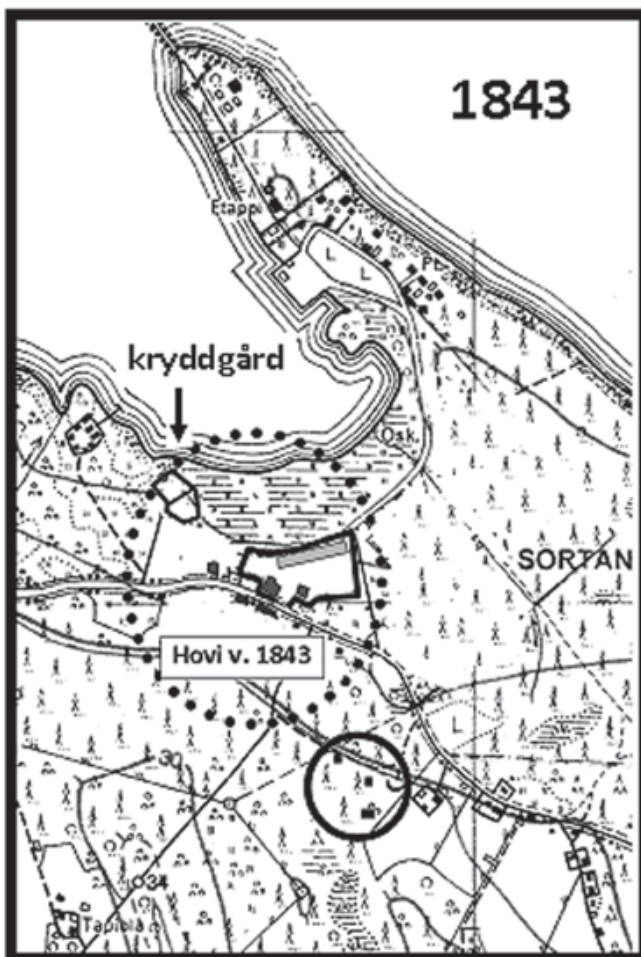
Seuraava karttakuvassa asutustilanteesta oli vuodelta 1843. Wiikan kirjassa selostettiin kartan tekoon johtaneita tapahtumia seuraavasti: "Fredericksz myi huomattavan osan lahjoituksestaan pois, Ivaskaasaaren v. 1800 tohtori Lindströmille ja v. 1818 keisarilliselle kabinetille Sortanlahteen perustetun hovin sekä kaksi taloa 11 7/12 aaterin maat. Viimeksi mainitun osti kuitenkin Boris Fredericksz suvulle takaisin."

Terminologia tuotti jälleen aluksi väärinymmärryksen. Edellä mainittu pois myyty ja takaisin ostettu Sortanlahden hovi tarkoitti paljon muutakin kuin Sortanlahden kylän. Karttaselityksen mukaan myynti oli tapahtunut kahdessa osassa. Ensin keisarilliselle kabinetille oli siirtynyt vuonna 1817 Sortanlahti, Riiska, Salitsanranta, Rotjanlahti, Kelja ja Pattoinen sekä vuotta myöhemmin myös Matiskala, Haapaniemi, Yläjärvi ja Ryhmäkylä. Siis näiden kylien "hallitsija" ja veronkerääjä ei vuodesta 1818 lähtien enää ollut Taubilan Fredericksz. Kannattaa huomata, että viljava Vernitsan kylä oli jäänyt kauppojen ulkopuolelle Taubilan / Valkiamäen etäisyyksiksi ja henkikirjoissa kylän väki mainittiin tämän jälkeen Valkiamäen asukkaina.

Kylien palautuminen (ostamalla) Fredericksz'lle ta-

Sortanlahti, yleiskuva.

Sortanlahden hovit (1843, 1876).

pahtui 1840-luvun puoli-välin paikkeilla ja siksi kartta laadittiin edellä mainituista kylistä v. 1843. Talojen paikat olivat siis tiedossa, mutta asukkaita ei ollut eritelty kuten verokartassa. Sortanlahden Haapalaan oli ilmestynyt viisi tilaa: myöhemmät tilojen nimet olivat Aaprola, Marttila, Mäkelä, Kultala ja Pihlaja. Wernitsan tien suunnassa oli keskellä metsää kolme rakennusta, joita ei määritelty mitenkään. Peltolan paikassa oli talo ja aiemmin mainittua Kasasen taloa ei enää ollut.

Ketä Haapalassa tällöin asui? Sortanlahteen alkoi kirjautua uusia torppareita vasta 1810-luvun loppupuolella, ensimmäisinä Henric ja Mats Valtonen Sakkolasta. Vuoteen 1843 mennessä tulivat lisäksi Vernitsasta Sortanlahteen Henric Talonpoika, Johan Matikainen, Lars Kuronen, Simon Pitkänen ja Johan Talikainen. Missä kukin asui, en ryhdy sitä tässä arvailemaan, vaikka kirkonkirjat ja henkikirjat viitteitä antoivat. Vuoden 1924 metsätulusten jakokartta kertoi, että Aaprola oli Suomen valtiolla, Marttilan omisti Juho Rampa, Mäkelä oli taiteilijana myös tunnetulla Ville Vattusella, Kultala oli Yrjö Järvisellä ja Pihlaja Vilppo Järvisellä.

Lahden mantereen puolelle oli rakennettu hovi, joka sijaitsi myöhempää kansakoulua vastapäätä. Milloin hovi oli rakennettu? Asukastiedoista päätellen rakentamisen tapahtuneen vasta keisarillisen kabinetin hallinnan aikana, ehkä vuoteen 1830 mennessä. Silloin laadittu alueen kartta mainittiin dokumenteissa. Rannassa oli useita rakennuksia ja alueita, jotka oli määritelty sanalla kryddgård, suomeksi yrtti-tarha tai kasvihuone. Oheiseen hivialueen karttaan on talojen sijainti merkitty vuoden 1937 kartalle suurin piirtein. Sataman niemessä oli luostarille määritelty viipale, luultavasti siinä oli jo rakennuksia, muuten niemi oli vielä tyhjä. Samoin Rautakorvessa ei ollut asutusta.

1870-luvun alussa purettiin joitakin rakennuksia ja näitä hirsii käytettiin Pyhäkylän kansakoulun rakennustarpeina. Kolmas Sortanlahden ja Vernitsan alueen kartta on vuodelta 1876, kun lahjoitusmaakausi oli edellisenä vuonna päättynyt. Uusia taloja oli ilmestynyt. Haapalan suunnalla Väinölää vastapäätä hieman pohjoisempana oli uusi talo, samoin Hakala (1924 Kultalan maalla), Korela (1924 Juho Kananen) ja aivan Riiskan kylän rajalla Hiirenmäellä (1924 Pekka Meskanen). Rautakorvessa ei vielääkään asuttu.

Vuonna 1876 vanha (siis ei kuitenkaan kovin vanha) hovi oli uudessa käytössä, ja alueelle oli tullut useita taloja, jossain niistä olivat kestäkievari ja keikanuskoisten sässynä. Uusi hovi

oli rakennettu, metsätorpat olivat hävinneet ja Myllymäen seutu oli edelleen asumatonta. Niemessä oli tulliaseman seudulla kolme taloa, luostarin etäpin kohdilla kaksi ja satamassa kolme. Sortanlahden kehityksen selvittely on laajemmin muualla juuri menossa, joten en pureutunut syvemmin aiheeseen ja jatkan retkeäni muutamia kilometrejä etelään. Matkan varrella jäi Laatokan rantaan hiekkaranta, joka vuonna 1876 oli nimeltään Punainen hiekkaranta, vuoteen 1937 mennessä oli väri muuttunut, kun uusi nimi oli Ruskea hiekkaranta.

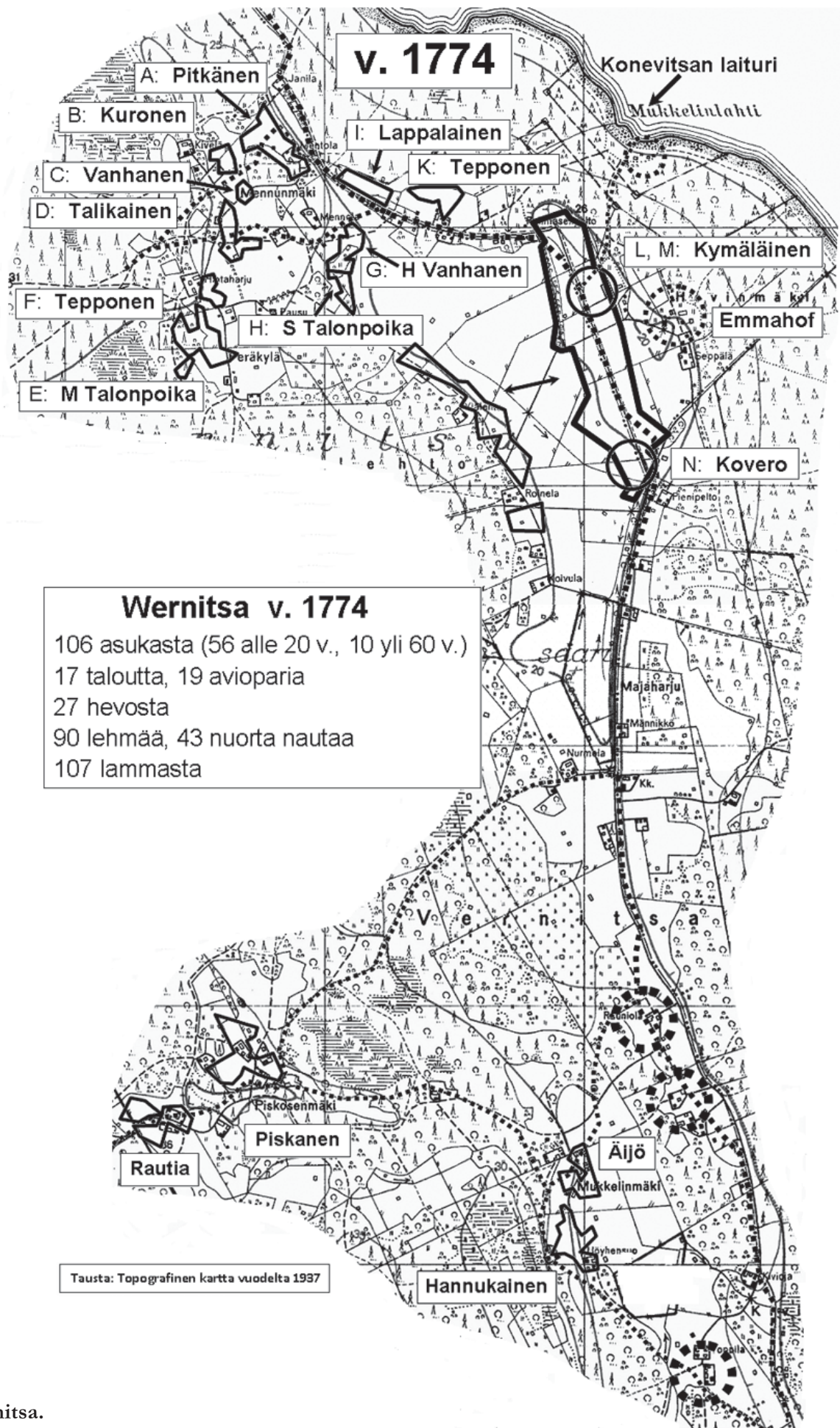
Wernitsan suurtorpparit

Vernitsan verokartta oli Sortanlahden tavoin täydellinen yllätys, mutta päinvastainen. Olin lukenut, että kylään oli muodostettu hovi myöhemmin ja nyt edessäni oli kartta, jossa oli näkyvillä kahden suvun hallussa poikkeuksellisen suuret yhtenäiset peltoalueet. Suvut olivat Kymäläin (Jacob ja Anders) ja Kävera (Simon). Lisäksi kartan alueelta löytyi 14 pikkutilaa. Miten nuo suurtilat olivat muodostuneet? Jälleen täytyi lähteä penkomaan vanhempaa historiaa.

Viikan kirjasta (s. 29-30) löytyi lista Pyhäjärjen kylistä v. 1500. Siinä todettiin Sortanlahdessa olleen kaksi taloa, se sopi hyvin verokartan kertomaan. Luettelon viimeisenä todettiin lisäksi, että luostarin vuokralaisilla satamapaikassa Laatokan lahdessa vastapäätä luostaria oli kaksi taloa ja lahden takana yksi talo. Tuon satamapaikan oletin (ehkä monen muun tavoin) tarkoittavan Sortanlahtea.

Konevitsan saaresta oli arkistossa kartta vuodelta 1798. Tässä kartassa oli merkittynä myös mantereen puoleinen rantapaikka ja kaksi mantereen taloa. Ne eivät olleet Sortanlahdessa, vaan satamapaikka oli Vernitsan Muckelinlahdessa ja talot olivat Kymäläisen ja Koveron talojen paikalla. Nyt löytyivät ehkä kadoksissa olleet vuoden 1500 vuokralaisten talojen paikat. Missä sitten voisi olla lahden takana oleva talo? Kun satamalahti oli Muckelinlahti (olisiko tarkoitettu Mikkelinlahtea, mutta venäjän kielen kirjain tulkittu väärin) ja Vernitsasta löytyy Muckelinmäki, niin olisiko tämä vanha asuinpaikka?

Ruotsin vallan aikana 1600-luvun lopulla Vernitsa samoin kuin Riiska, Sortanlahti, Konevitsa ja Ivasensaari olivat vuokrattuna kirjanpitäjä Eric Michelsonille. Tämän ajan veronmaksajia ei kylässä näyttänyt enää olevan. Kirkonkirjat mainitsivat Kymäläiset varhaisimmiksi Vernitsan asukkaiksi. Toisen tilan haltija oli vuonna 1754 Bertel Karilainen ja Koveron olivat myös paikalla, ilmeisesti poikapuolien roolissa.

Vernitsa.

Sinänsä mielenkiintoista oli, että myös suurtilalliset esiintyivät papereissa torppareina.

Tältäkin osalta jouduin muuttamaan ennakkokäsitystäni siitä, mitä torppari tarkoittaa. Se ei näyttänyt olevan aina pienen mökin-pahasen ja peltotilkun haltija. Torppareiden Kymäläinen ja Kovero taloissa asui v. 1774 yhteensä 29 henkilöä, joista puolet oli alle 20-vuotiaita. Heillä oli yhteensä 12 hevosta, nautakarjaa 51 ja lampaita 41. Viljeltyä peltoa oli noin 30 ha eli reilusti yli ajan keskitason. Eivät aivan tuntuneet Väinö Linnan romaanien suo, kuokka ja Jussi-torppareilta, eivätkä Vernitsan torppareilta 1900-luvun alkuvuosina.

Pyhäjärvi-lehdessä oli viime keväänä otteita 1960-luvun artikkelista, jossa pohdittiin Sortanlahden ja Ver-

nitsan vanhimpia asukkaita ja taloja. Joku muisteli, että satamapaikan lähistöllä oli vanha Kymäläisen mökki ja tämä paikka tulkittiin ilmeisesti Sortanlahdella sijaitseväksi tai ainakin itsein niin. Vuoden 1876 kartta kertoi Vernitsan Muckelinlahden rannassa olleen talon, tälle rannalle tie kulki Kymäläisten talon pihalta. Olisiko niin, että muistelija olisi tarkoittanut Vernitsan laituria?

Vernitsan aluetta ei ole vuoden 1843 kartoissa, se hän oli koko ajan ollut Freedericksz'llä ja kartalla ei ollut tarvetta. Vuoden 1876 kartassa ei Kymäläisten ja Koveron taloa enää ole. Kymäläisiä asui kylässä evakkomatkaan asti, mutta Koverot näyttivät siirtyneen vuoden 1886 seutuvilla Yläjärvelle ja Rotjanlahteen. Hovin, joka sai jossain vaiheessa nimityksen Emma-

hof, kehitystä en tässä käsittele enempää.

Pientilalliset

Vernitsassa oli vuonna 1774 14 pienempää tilaa. Sortanlahdesta tullessa oli kylän rajalla ensimmäisenä tien länsipuolella Mentolan paikkeilla Johan Pitkäsén pellot ja tila. Yläjärvelle läheneen tien varressa olivat Petter Kuroisen, Jacob Vanhasen ja Jakob Talikaisen torpat. Edelleen lähettyvillä asuivat Abraham Tepponen ja Matti Talonpojan leski. Kun jatkettiin Mennunmäeltä kohti Kymäläisiä, jäi vasemmalle puolelle Johan Lappalaisen ja Anders Tepponen sekä oikealle puolelle Hindrich Vanhanen ja Stephen Talonpoika.

Loput kylän talot olivat kolmen kilometrin päässä etelässä. Muckelinmäellä

olivat Petter Aijön ja Tomas Hannukaisen tilat ja Yläjärven tien varrella ensin Piskosenmäellä Mats Piskasen ja kylärajalla Morten Rautian talo.

Seuraavassa kartassa, siis vuonna 1876 oli muutamia uusia tulokkaita hovin eteläpuolella: Rauniolan paikalla oli talo, samoin siitä muutama sata metriä etelään oli toinen talo. Kolmas talo oli Toppilan paikalla. Vanhoille paikoille, kuten Piskosenmäelle oli ilmestynyt uusia rakennuksia, Muckelinmäellä Hannukaisen vanhalta paikalta oli talo poissa, mutta Aijön kohdalla oli kaksi taloa. Muut eteläiset asuinpaikat olivat uudemmalta ajalta.

Mitä suvuille tapahtui? Muckelinmäen Hannukainen oli tullut Yläjärveltä ja ilmeisesti sukunimenä loppui 1790-luvulla. Aijö oli paikalla alun perin Hannu-

kaisen sisaren poikana, heittä oli kylässä sotiin asti. Rautia poistui kirjoista noin v. 1785, tilalle tulivat luultavasti Raamit (vävynä), heitä oli kirjoilla ainakin vuoteen 1888 asti.

Hovin pohjoispuolella yksi Tepposista meni 1800-luvun alkupuolella naimisiin Pyhäkylän Kankaisen tyttären kanssa ja siirtyi sinne vävyksi. Toinen Tepponen avioitui samoihin aikoihin Kukon kanssa ja muutti vävyksi Tiituaan, josta jatkoi matkaa Pyhäkylään ja edelleen Ivaskensaa-reen. Lappalaisten talosta joku pojista ilmeisesti muutti Haapalaan. Vanhasia oli kirjoilla 1870-luvulle asti, jonka jälkeen merkinnät jatkuivat Ivaskensaaressa. Kurosia näytti olleen loppuun asti Vernitsassa ja Sortanlahdessa jossain päin. Samoin Pitkäsiä. Talonpoikien suku, joka oli tullut Matiskalasta tai Salitsanrannasta ennen vuotta 1754, loppui kylässä viimeistään 1860-luvulla.

Haminalahti, Ylläppää ja Lohijoki

Pyhäjärven pitäjään kuulunut Laatokan ranta Vernitsasta etelään oli asumaton vuonna 1774. Vuoden 1843 kartassa Ylläppään lahden pohjukassa aivan rannassa hiekan äärellä oli talo, toinen oli Ylläppään talon kohdalla ja kolmas Heponotkon pellon pohjoisrannassa. Lisäksi Ylläppään niemen kärjen lähellä eteläreunalla oli 15 kalastajien majaa tai torppaa. Haminalahdessa ei ollut tässä vaiheessa asutusta.

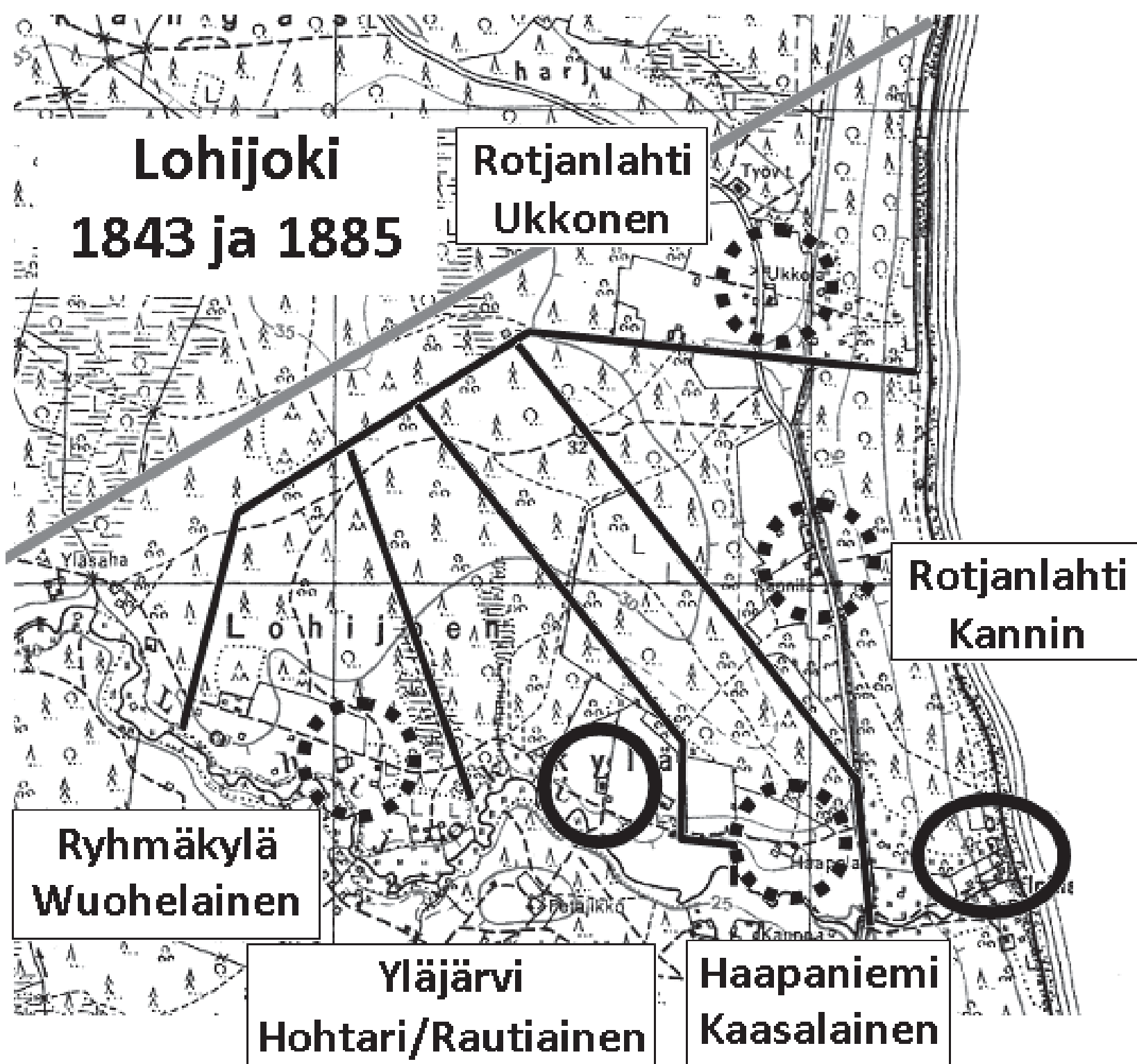
Lohijoella oli vuonna 1843 ns. Inkisen rannan lähistöllä kolme rakennusta. Arvelen Sortanlahden kalastajien siirtyneen tänne, koska rantatila kuului isojoassa Andrej Andrejef Kanniselle. Lisäksi yksi talo oli noin kilometri joen yläjuoksun suuntaan vanhan Yläjärven tien pohjoispuolella. Isojaon aikaan talossa asuivat Heikki Hohtari ja Juho Rautiainen perilliset.

Sukujen reittejä selvitellessä Laatokan rannan kyläen asukkaiden kanssa täytyy olla tarkkana, kun henkilöt oli rekisteröity tilan mukaiseen kylään, vaikka se sijaitsi aivan muualla. Esimerkiksi Lohioen isojaon aikaiset viisi taloa kuuluivat neljään eri kylään: kaksi Rotjanlahteen (Jaakko Ukkonen ja Andrej Kanninen), Tuomas Kaasalainen oli Haapaniemen kylän kirjoilla, Juho Vuohelainen Ryhmäkylää ja aiemmin mainitut Hohtari/Rautiainen olivat Yläjärven asukkaita.

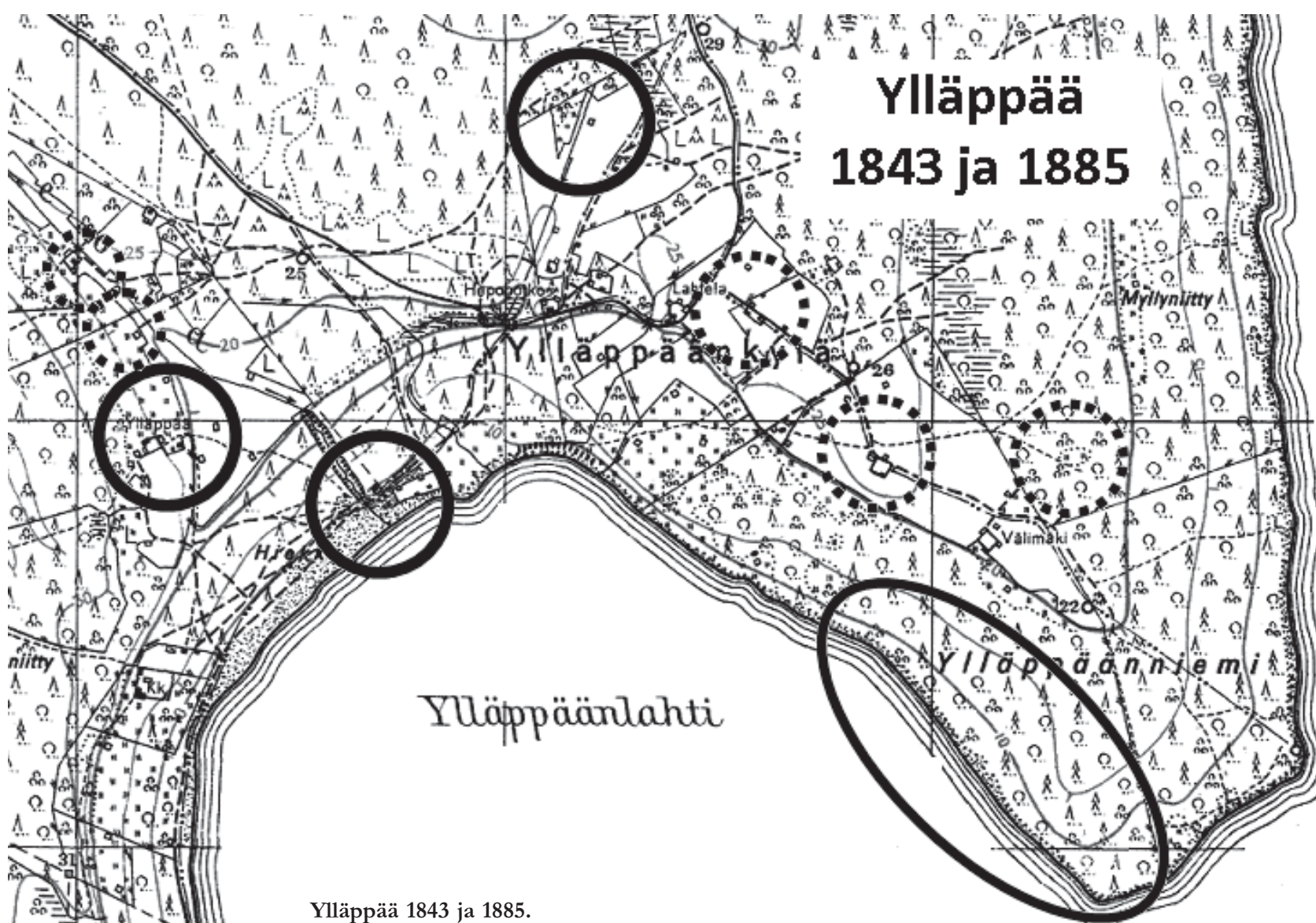
ESKO SIMONEN

Jatkan seuraavaksi kyläkierrostani muihin keisarillisen kabinetin hallinnassa olleisiin kyliin Riiskan kautta.

Lisätietoja:
esko.simonen@dlc.fi,
puh. 050-369 5066

Lohijoki 1843 ja 1885.

Ylläppää 1843 ja 1885.

Karjalan Liiton seminaarissa pohdittiin, mitä antimia on Sosiaalisella medially ja internetillä karjalaiselle järjestötoiminnalle

JATKOJA sivulta 1.
Karjalan liiton järjestö- ja kulttuuriseminaari paneutui tällä kertaa sosiaalisen median ja ylipäättään internetin hyödyntämiseen toiminnassaan.

Karjala-aktiivit käyttävät siis vaihtelevasti netin antimia. Akaan Karjalaseuran puheenjohtaja ja montaa muuta karjalaista luottamustoimintaa hoitava **Eija Hatakka-Peltonen** Toijalasta käyttää paljon sosiaalista mediaa ja on tehnyt seuralleen oman FB-profiilin kotisivun lisäksi.

– Olen myös innokas Karjalan matkaaja, ja olen järjestämässä ensi vuonna Suvut kohtaavat Sortavalassa -tapahtumaa 2.-5.8.2012, hän vinkkaa.

Monissa järjestöissä ja verkostoissa toimiva, Vpl. Pyhäjärvi-seuran puheenjohtaja **Kaarina Pärssinen** Tuusulasta sanoo, että Tallinnan seminaari antoi kopsoli ajattelemisen aihetta; olisiko FB:stä esimerkiksi Vpl. Pyhäjärvi-seuran viestintävälineeksi? Vain harva seuran jäsenistä on toistaiseksi FB:ssa mukana.

– Luulen, että laajemmin siitä ei tässä vaiheessa ole seuran jäsenille viestien välittäjäksi tai keskustelualueenäkseen. Jos FB olisi useamman välineenä, sinne voisi hyvinkin muodostaa rajoitetuin osallistumisoikeuksin ryhmiä, missä varsin vaivattomasti voisi useampi yhtä aikaa osallistua keskusteluun vaikka vain hyvin lyhyin kommentein tai ”tykkäämällä”, ja siten voitaisiin vaikka valmistella tulevia hallituksen listan asioita ja ainakin tsekata aikatauluja, nuuhkia alustavia kannanottoja, vaihtaa kokemuksia jne.

– Mitä FB:n saatuaan hyöttyyn yhdistystoiminnassa tulee, olen mielestäni hyötynyt enemmän sukuseuratoimintaa ajatellen.

Osa FB:ssa olevista on passiivisia henkilöitä, jotka vain seuraavat muita, mutta eivät itse kirjoita kuulumisiaan. Kaarina Pärssinen sijaan naputtelee ahkerasti ajatuksiaan.

– FB:iin kirjoittaminen on helppo tapaa tuuletella kun ottaa päähän, tai on erityisesti ilahtunut jostakin. Muutamalla lauseella voi kertoa ystävilleen kuulumisista ja kokemuksista.

– Kun olen laittanut kuvia ja tai lyhyitä muutaman lauseen kuvauksia Karjalan reissuilta, ne herättävät aina takuuvarmasti suurta innostusta FB-ystävissäni. Ja jo-

kusen harvan, ennalta tuntemattoman kanssa olen myös FB:n välityksellä tutustunut ja tavannutkin.

Yhdistysihmisenä hän itse lukee kiinnostuneena toisten kokemuksia.

– Esimerkiksi joistain tilaisuuksista pohtien, kannattaisiko meilläkin tehdä noin, käyntikohteista, saaduista palveluista jne.

– Facebook ryhmä voi olla yhdistykselle hyvä lisäkanava tiedonvälitykseen tapahtumista ja hankkeista. Avoimessa kaikille näkyvässä FB-ryhmässä julkaistu tavoittaa myös potentiaalisia uusia jäseniä, Kaarina Pärssinen pohtii.

– Surullista on, että parissa nykyisin FB:ssa toimivista karjalaisryhmistä on ajautettu puolikarjalaisen keskinäiseen riiteltyyn vallasta ja lähdeetty tiukasti rajoittamaan luovallisia keskusteluteemoja. Ryhmästä on suljettu pois aktiivisia osallistujia, joiden mielipiteet tai kritiikki eivät ole miellyttäneet joko ryhmän ylläpitäjiä tai suuriaänisempiä.

– Ryhmiin on tullut paljon mukaan valitettavan paljon vihapuhetta, avointa syrjäyttämismentaliteettia. Esimerkiksi yhdessä aiemmin suosituissa ryhmässä minkäänlaista uskontoon viittaavaa keskustelua tai linkejä, mukaan luettuna kuvat kirkkoista tai ikoneista, ei sallita. Ylläpitäjät ovat harhautuneet halveksimaan kristinuskkoa ja kaikkea siihen liittyvää. He kuvittelevat, että luovutetussa Karjalassa elettiin vielä luonnonjumalia palvelleen ja nämä muinaisuskontojen mukaiset toiminnot ovat aitoa ja oikeaa ja ainoaa hyväksyttävissä olevaa karjalaisuutta, harmittelee Pärssinen.

Seminaarissa hän sanoo joka tapauksessa vakuuttuneensa siitä, että oman seuran kotisivuja on pakko ryhtyä kehittämään.

Kartanojen Viro

Suomen Viron suurlähettiläs **Alexi Härkönen** toi seminaariin terveisensä Euroopan kulttuuripääkaupungissa. Härkönen käsiteli puheessaan Viron ja Suomen historiaa sekä nykypäivää.

Viron kartanoista seminaariväelle esittäytyivät parinkymmenen kilometrin päässä Tallinnasta sijaitsevat Sakun ja Sauerin kartanot. Satojen kartanojen Virossa on haaste rakennusten ylläpito ja entisöinti.

Seppo Rapo ja Satu Kalliomaa viestittivät internetin antimista, joita osa karjalaisyhteisöistä jo hyödyntää toiminnassaan.

Luovutettu Karjala -sivusto odottaa täydentäjiään

Varsin mittavan Luovutettu Karjala -sivuston nettiin luonut insinööri **Seppo Rapo** esitteli työtään, jonka parissa on kulunut lukemattomia harrastustunteja vuosien saatossa, ja roponen rahaakin on mennyt ylläpitoon. Lumivaara-juurisen Rapon luoma sivusto on ensimmäisiä ja laajimpia Karjala-sivustoja kansainvälisellä www-foorumilla. Sivuilla käy kuukausittain 10 000-20 000 vierailijaa.

Rapon puheenvuoron aikana korostui se, että sivujen täydentämisessä tarvitaan eri järjestöjen omaa aktiivisuutta. Esimerkiksi luovutetun alueen kirkkoista toivotaan sivuille lisää tietoja. Tietojen laittaminen sivuille onnistuu, kun osaa tietokoneen käytön perusasiat. Lisäneuvoja saa suoraan Seppo Rapolta tai sivuilta ohjeita tutkailemalla. Nettisivuille toivotaan myös valokuvia – on sitten kyse vanhoista otoksista tai kuvakavalkadeista nykyisiltä kotiseutumailtoilta.

Sakun kartano on Sakun kunnan omistuksessa, ja toimii nykyisin matkailukohdeena ja kokous- ja juhlatilana. Aiemmin siellä on toiminut mm. maatalouden tutkimuskeskus ja kunnan virastoja.

Sauerin kartano puolestaan on yksityisomistuksessa; kaksi alinta kerrosta on vierailuryhmien käytössä, kolmatta asuttaa kartanon omistava perhe. Tätäkin kartanoa voi vuokrata esimerkiksi hääjuhlien pitoon.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Leveät portaat ja komeat pylväät johdattavat Sakun kartanoon. Kuvassa Aila Alanen (vas.) Kaarina Pärssinen ja Marjo Ristilä-Toikka. Kuva: Tea Ikonen.

Kädentaidot esillä liiton kesäjuhlilla Lahdessa 2012

Karjalan Liiton kuulumisia ja ennakotietoa ensi vuoden kesäjuhlilla Lahdessa antoivat liiton toiminnanjohtaja **Satu Hallenberg** sekä 1. varapuheenjohtaja **Maija-Liisa Lindqvist** ja 2. varapuheenjohtaja **Eevaliisa Kurki**.

Lahdessa pohditaan parhaillaan sitä, järjestetäänkö pääjuhla sisä- vai ulkotiloissa; siihen seminaariväellä oli kommentteja kumpaankin suuntaan. Lahden kesäjuhlien teemana on kädentaidot, jotka tuovat esiin mm. taiteilijoita ja muotoilijoita. Kesäjuhlät järjestetään Lahdessa 15.-17.6.2012.

Hallenberg kannusti seuroja yhteistyöhön keskenään ja hankkimaan tapahtumilleen lobbareita sosiaaliseen mediaan.

Liiton kirjasto on saatu verkko aikaan, eli netistä löytyvät tiedot kirjaston antimista.

Lisäksi järjestöjä muistutettiin mahdollisuudesta saada OK-Opintokeskukselta tukea järjestämiinsä tilaisuuksiin.

– Karjalaisseurat ovat yksi kulttuurin tuottaja omilla paikkakunnillaan. Kun on toimintaa, on tukeakin mahdollisuus saada, evästi Kurki.

Loputtomiin Rapo ei aio sivustoa ylläpitää, vaan väläytti, että tulee sen joskus luovuttamaan Karjalan Liitolle.

Jaakkiman Sanomien päätoimittaja **Tea Ikonen** kiittelee Seppo Rapon urakkaa.

– Karjalatiedon kokoaminen on mielestäni kulttuurityö, joka on meidän sukupolvemme vastuulla. Seppo Rapo on viitoittanut polun valmiiksi luomalla luovutettukarjala.fi -sivuston ja helpon työkalun tietokonesukupolville. Kokoamalla tietoa pystymme rakentamaan portin meitä nuoremmille, kun he kuitenkin havahtuvat juuriinsa viimeistään keski-ässä. Toivon, että luento voisi jatkua työpajoina, joissa konkreettisesti myös syötetään oman pitäjän, kylän tai osaamisalueen tietoja tähän Wiki-Karjalaan, toteaa Ikonen.

Vpl. Pyhäjärven esihistoria uusien arkeologisten tutkimusten valossa

Kaivaukset käynnissä Ristilä 1 asuinpaikalla Yläjärven rannalla heinäkuussa 2006. Kuva: K. Nordqvist.

Vuodesta 2005 toiminut Lake Pyhäjärvi – Ozero Otradnoe -tutkimusprojekti on tähän mennessä suorittanut kaikkiaan 1,5 kuukauden ajan arkeologisia kenttätöitä Pyhäjärven alueella. Tutkimusten tuloksena kuva alueen esihistorias- ta etenkin kivi- ja varhaismetallikauden (9000 eKr.-400 jKr.) osalta on muuttunut merkittävästi.

Ennen projektin alkua alueen arkeologinen tutkimus oli niukkaa, lähes olematonta, ja rajoittui lähinnä Theodor Schvindtin vuonna 1886 tekemiin kaiveluihin rautakautisilla löytöpaikoilla, sekä Sakari Päl- sin kaivauksiin Konnitsan Äijön kivikautisella asuin- paikalla kesällä 1936. Tä- män lisäksi pitäjän alueelta toimitettiin irtolöytöinä Kansallismuseon kokoel- miin yli 250 kivikautista, pääasiassa maanviljelyksen yhteydessä pelloilta löyty- nyttä kivesinettä.

Pyhäjärven naapurikun- nissa Kaukolassa ja Räisä- lässä suoritettiin 2000-lu- vun alkuvuosina arkeolo- gisia kenttätutkimuksia, joi- den yhteydessä löydettiin noin 150 kivi- ja varhais- metallikautista kohdetta. Tätä taustaa vasten Pyhä- järven löydettömyys alkoi vaikuttaa silmiinpistävältä, puutteellisen tutkimuksen aiheuttamalta seikalta, joka lisäksi häittoi Itä-Kannak- sen esihistoriallisen asutuk- sen yleiskuvan hahmotta- mista. Lisäksi tutkijoita hou- kutteli alueelle sen mielen- kiintoinen ja monipuolinen luonnonympäristö. Tutki- musten tavoitteena oli ensi- vaiheessa muodostaa arkeologisten inventointien avulla yleiskuva alueen muinaisjäännöskannasta, ja tä- män jälkeen syventää tieto-

ja alueen esihistoriasta tut- kimalla osaa löydettyistä kohteista koekaivauksin. Tutkimusten avulla oli myös mahdollisuus hank- kia vertailuaineistoa naapu- rialueella tehdyille tutkimuk- sille, minkä lisäksi pyrittiin selvittämään alueen vesis- töhistoriaa ja ympäristön kehitystä.

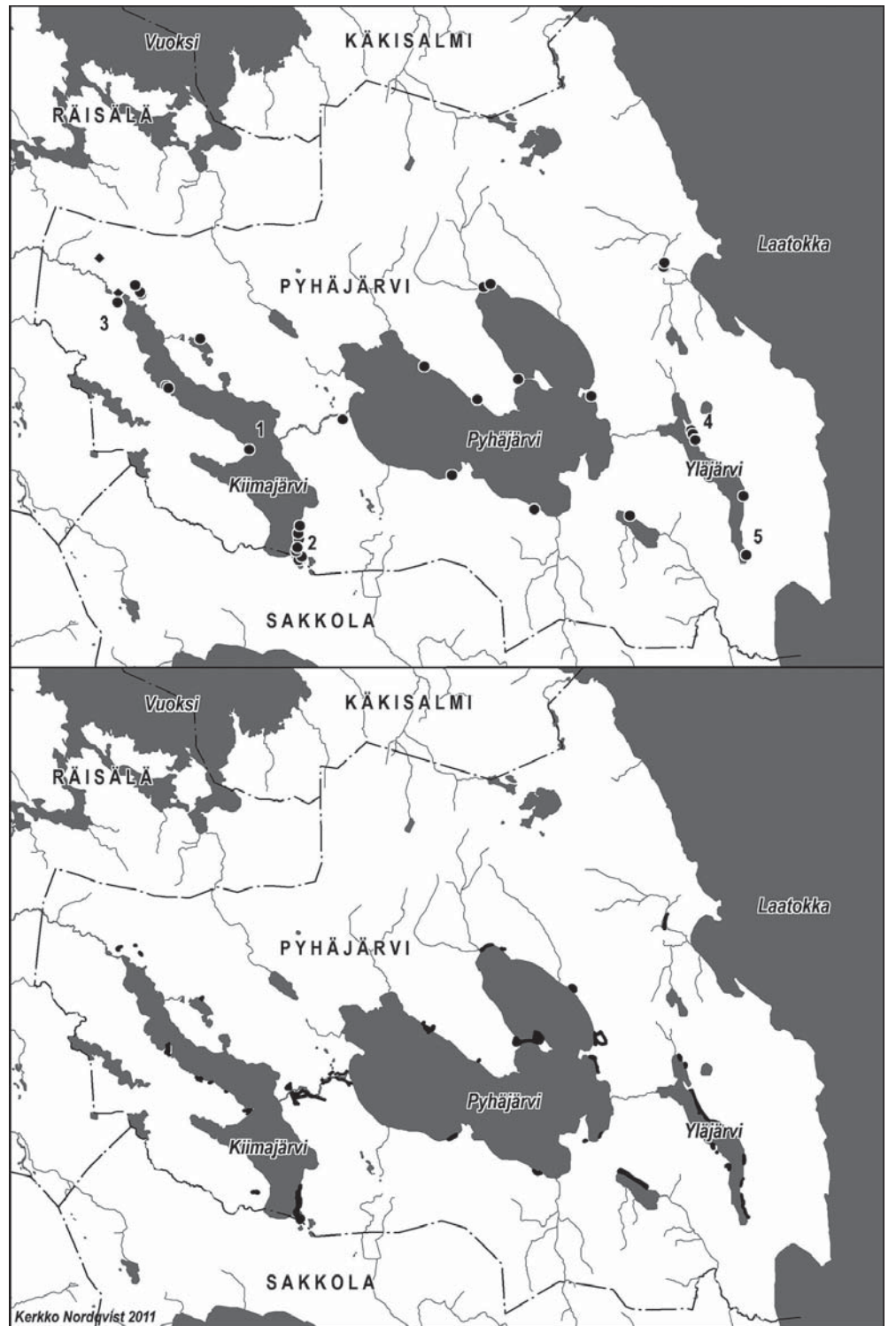
Lake Pyhäjärvi – Ozero Otradnoe -projekti on to- teutettu pääasiassa Helsin- gin yliopiston ja Pietarin Kunstkamera-museon vä- lisenä yhteistyönä. Suoma- laiselta puolelta mukana ovat olleet tämän kirjoitta- jat ja venäläistä puolta on edustanut arkeologi Dmit- rij Gerasimov. Lisäksi kent- tätöihin on osallistunut kymmeniä kollegoja ja opiskelijoita sekä Suomes- ta että Venäjältä, ja vesistö- historian ja ympäristön ke- hityksen tutkimuksissa ryh- mämme on tehnyt yhteis- työtä professori Dmitrij Subetton johtamien lim- nologien ja geologien kans- sa. Tutkimuksia ovat ra- hoittaneet Karjalan kulttu- rirahasto, Karjalaisen kult- tuurin edistämissäätiö, Vuoksen säätiö, Vpl. Pyhä- järvi-säätiö ja Kunstkame- ra/Venäjän tiedeakatemia. Koska kenttätöiden eri vai- heita on kuvattu jo aiem- min Vpl. Pyhäjärvi lehdes- sä, annetaan tässä artike- lissa vain suppea yhteenve- to tuloksista (kirjoitus pe- rustuu toisen kirjoittajan (KN) Vpl. Pyhäjärvi seuran syyskokouksessa mar- raskuussa 2011 pitämään esitelmään).

Kenttätutkimuksia 2005-2008

Tutkimukset alkoivat elo- kuussa 2005 viikon mittai- sella muinaisjäännösinven- toinnilla. Tarkoituksena oli

löytää maastosta uusia muinaisjäännöksiä, ja näin luo- da pohja tuleville tutkimuk- sille muodostamalla yleis- kuva alueen kivikautisen asutuksen laajuudesta. Töi- tä täydennettiin vielä muu- taman päivän maastotut- kimuksilla lokakuussa 2008, missä yhteydessä tut- kittiin myös joitain alueita Suvannon seudulta, Sak- kolasta ja Metsäpirtistä. Kaikkiaan tutkimusten tu- loksena Pyhäjärveltä on löydetty 38 uutta muinais- jäännöstä, joista 35 ajoit- tuu kivi- ja varhaismetalli- kauden ja kolme myö- hempiin aikoihin, rautakau- teen (400-1200 jKr.) ja his- torialliseen aikaan (1200 jKr. eteenpäin). Lisäksi pro- jektin tutkimuksissa on Py- häjärven ulkopuolelta on löydetty 15 uutta kohdet- ta. Koska kenttätöihin on voitu käyttää aikaa hyvin rajallisesti, on tutkimuksis- sa käyty läpi vain otoksia eri alueilta, eikä osaa tutki- musalueesta ole pystytty tarkastamaan edes kurso- risesti. Näin ollen se, että joitain alueilta ei tunneta asuinpaikkoja ei välttämät- tä merkitse sitä, etteikö esi- historiallinen ihminen olisi voinut siellä toimia – merke- jä tästä ei vain toistaisek- si ole löydetty (inventoin- neista tarkemmin, ks. Vpl. Pyhäjärvi-lehti 6/2006 ja 3/2009).

Kenttätutkimuksia jat- kettiin heinäkuussa 2006, jolloin kuudella asuin- paikalla suoritettiin kahden vii- kon ajan pienimuotoisia kai- vaustutkimuksia. Tutkimus- ten tavoitteena oli saada lisäaineistoa, jonka avulla kyseisten kohteiden ajoit- tusta ja käyttötarkoitusta pystyttäisiin tarkemmin sel- vittämään. Kaivauksia tehtiin neljällä kohteella Ylä-

Pyhäjärven kivi- ja varhaismetallikautiset kohteet (ylempi kartta), projektin tutkimuksissa löydetty kohteet esitetty palloina, ennen vuotta 2005 tunnetut vinoneliöinä. Kaivauksin tutkitut kohteet: 1 – Kunnianniemi, 2 – Porsaanmäki 1, 3 – Äijö, 4 – Vanhasniemi 1 ja 3, 5 – Ristilä 1 ja 2. Alempi kartta osoittaa entisen Pyhäjärven kunnan alueella vuosina 2005-2008 tutkitut alueet (merkit- ty mustalla).

järvellä (Vanhasniemi 1, Vanhasniemi 3, Ristilä 1, Ristilä 2) ja kahdella koh- teella Kiihimäjervellä (Por- saanmäki 1 ja Kunniannie- mi). Tutkimukset osoittivat että osa paikoista oli lyhyt- aikaisia mutta toistuvasti käytettyjä leiripaikkoja (Vanhasniemi 1 ja 3), osas- ta asuinpaikoista löytyi merkkejä vuosittuhansien ajan kuluessa tapahtuneesta toistuvasta ja voimallisesta asutuksesta (Ristilä 1, Por- saanmäki 1, Kunniannie- mi). Löydetyn esineistön ja kohteilta teetettyjen radio- hiiliajoitusten perusteella kohteet ajoittuvat mesoliit- tisestä kivikaudesta (9000-5500 eKr.) neoliittiseen ki- vikauteen (5500-1800 eKr.) ja aina varhaismetallika- uuteen (1800 eKr.-400 jKr.) asti (koekaivauksista enem- män, ks. Vpl. Pyhäjärvi- lehti 1/2007).

Kiinnostavimmaksi tut- kituista kohteista osoittau- tui Kunnianniemen asuin- paikka. Koekaivausten yh- teydessä paikalta paljastui lähes 3 m paksut kerrostu- mat, jotka käsittivät neljä eri-ikäistä ihmistoiminnan seurauksena syntyneitä li- kamaa- eli kulttuurikerros-

ta, joita erottavat muinais- ten tulvien kasaamat puh- taan hiekan kerrokset. Koh- de on täysin poikkeukselli- nen – kivikautisten asuin- paikkojen kulttuurikerrok- set harvoin ylittävät 50 cm – ja vastaavanlainen tapaus tunnetaan ainoastaan Muolaan Telkkälän asuin- paikalta. Lisätietojen hank- kimiseksi Kunnianniemen palattiin kaivamaan kah- deksi viikoksi syyskuussa 2007. Kaivauksissa todet- tiin, että paikalla on ollut esihistoriallista asutusta ai- nakin 6000 vuoden ajan. Vanhimmat merkit ajoittu- vat myöhäismesoliittiseen kivikauteen noin 8000 vu- den taakse, jota seuraa noin 6500 vuotta vanha varhais- neoliittinen asutusvaihe. Asuinpaikan seuraavissa kulttuurikerroksissa kuvas- tuvat monet keski- ja myö- häisneoliittiset asutusvaiheet noin 6000-4000 vuotta sit- ten. Kunnianniemen viimei- nen esihistoriallinen käyttö- vaihe ajoittuu varhaisme- tallikauteen, ensimmäisiin ajanlaskun jälkeisiin vuosi- satoihin (Kunnianniemen tutkimuksista lisää, ks. Vpl. Pyhäjärvi-lehti 1/2007, 2/2008, 9/2008).

Pyhäjärven esihistoriallisen asutuksen yleiskuva

Pyhäjärven alueen vanhim- mat ihmistoimintaan liitet- tävät ajoitukset menevät täl- lä hetkellä myöhäismesoli- tikumiin, mutta tiettyjen esi- nelöytöjen perusteella on kuitenkin mahdollista, että paikoin asutus olisi alkanut jo pari tuhatta vuotta ai- emmin. On siis mahdollis- ta, että Pyhäjärven ensim- mäiset asukkaat ovat saa- puneet alueelle jo var- haismesoliittisena aikana lä- hes 10000 vuotta sitten. Asutus lienee jatkunut ja voimistunut läpi mesoliitti- sen kivikauden ja lisäänty- nyt edelleen neolitikumin aikana. Asutus on keskitty- nyt vesistöjen, pääasiassa si- säjärvien liepeille, mutta merkkejä siitä on löydetä- vissä myös Laatokan ran- noilta.

Asutuksen yleiskuvan luonnostelemista hankaloit- taa se, että suurimmasta osasta kohteita ei tunneta sellaista löytöaineistoa, jon- ka avulla ihmistoiminta pai- kalla voitaisiin tarkasti ajoit- taa. Myös tutkimuksen kes- kittäminen tietyille alueille aiheuttaa vääristymiä aineis-

toon, ja täällä hetkellä erityisesti kaivauksin tutkitut moniperiodiasuinpaikat Kunnianniemi, Äijö ja Ristilä 1 dominoivat kuvaa. Irtolöydöt ja muu materiaali – heikosti ajoitettavinaakin – osoittavat kuitenkin, että esihistoriallinen ihminen on eri aikoina toiminut laajasti eri puolilla pitäjää, joskaan selkeitä ajallisia eroja toiminnan painopisteissä ei nykymateriaalin perusteella ole vielä mahdollista havaita.

Puutteistaan huolimatta arkeologinen materiaali osoittaa, että asutuksen ilmaannuttua Pyhäjärvelle mesoliittisena aikana, se jatkui alueella katkeamatta läpi neoliittisen kivikauden ja aina varhaismetallikaudelle asti. Varhaismetallikaudelle tultaessa löydöt kuitenkin vähenevät ja loppuvat ensimmäisen vuosituhannen alkuvuosiatoina jKr. – kehitys on vastaava koko Karjalankannaksella. Vasta lähempänä 1000-lukua löytöjä alkaa taas ilmaantua, ja niiden määrä lisääntyy rautakauden loppuvuosiatoina runsaasti etenkin Itä-Kannaksella. Pyhäjärvellä rautakautta tunnetaan kuitenkin niukasti verrattuina rikkaisiin Kaukolan, Räisälän ja Sakkolan löytöihin: alueelta tunnetaan vain kymmenisen kohdetta (asuinpaikkaa ja kalmistoa) jotka ajoittuvat pääasiassa aivan rautakauden loppuun tai historiallisen ajan alkuun. Koska nyt käsillä olevan projektin kysymyksenasettelut on kohdistettu kivi-kauteen, eivät uudet tutkimuksetkaan ole tuoneet valoa alueen rautakautiseen asutukseen.

Rautakauden löytököyhyys Pyhäjärvellä, samoin kuin nykyistä projektia edeltänyt kivikautisten asuinpaikkojen puute, on mitä todennäköisimmin vain tutkimustilanteen aiheuttamaa harhaa. Lisäksi, vaikka alueella on tehty kenttätöitä useana kesänä on silti vielä todettava, että myös nykyinen kuva kivikautisesta asutuksesta on pitkälti tutkimusten suuntautumisen leimaamaa – uudet kenttätöitä tulisivat varmasti muuttamaan kuvaa. Siitä huolimatta tilanne on tällä hetkellä se, että uusien kenttätöiden suorittaminen ei ole prioriteettilistan kärjessä, joskaan ei täysin mahdollista. Sen sijaan painopiste on jo tehtyjen tutkimusten ja kerätyn aineiston analysoimisessa ja julkaisemisessa. On tärkeä muistaa, että arkeologia ei ole ainoastaan maastotöitä ja kaivamista – yhtä tärkeää on aineistojen tutkimus ja analysointi sekä tulosten ja tiedon levittäminen niin muun tiedeyhteisön, kuin suurenkin yleisön tietoisuuteen.

KERKKO
NORDQVIST
OULA SEITSONEN

Kirjoittajien yhteystiedot:
kerkko.nordqvist@helsinki.fi
oula.seitsonen@helsinki.fi

Maito- ja karjataloutta Keljassa tänään

Parin vuoden ajan ovat Sallitsanrannan koulupiirissä matkailleet turistit saaneet ihmetellä Lahnavalkaman mäeltä näkyvää uutta, suurta rakennusryhmää Keljassa **Lankisen** mäellä.

Asia selvisi meille loka-kuun matkalla, kun kunnanjohtaja **Nikolai Papin** kehotti meitä käymään karjatalousyrityksessä. Teimme työtä käskettyä ja menimme avoinna olevasta portista sisään aidatulle alueelle. Yhden rakennuksen ikkunassa oli tuoteluettelo hintoineen. **Musakan Antin** kääntämänä todettiin useiden maitotaloustuotteiden hintoja. Maito, voi, juusto, rahka ja taisi siinä olla jogurttiakin. Myynnissä ei niitä silloin kuitenkaan ollut.

Sisällä tässä”meijeri-myy-

mälässä” oli ilmeisesti Kauko-Idästä kotoisin oleva nainen, joka puhui vähän venäjää. Meille hän laitatti siniset muoviset suojukset kenkien päälle ja lähti sitten johonkin. Pian hän palasi mukanaan kaksi venäläisnaista, joista toinen esitteli meille auliisti koko alueen, toisen (ilmeisesti johtaja) seurattessa koko kierroksen mukana.

Kävimme navetassa, jossa oli kolmisenkymmentä lehmää ja puolen tusinaa kissan pentua. Ulkokierroksella näimme suuria rakennuksia, maataloustyökaluja, mm, iso Valtra-traktori, perustettuja nurmikointa, joille oli istutettu omenapuita, vihannesten kasvatuksen perustettuja penkkejä sekä useampia tulevien rakennusten pohjia.

Iso kolmikerroksinen puurakennus Lankisen ison männyn läheisyydessä on kuulemma työväen asuin-ikätyössä. Koko komeutta ympäröi korkea lauta-aita.

Happosen talo on edelleen aidan poukamassa, mutta on siirtynyt kuulemma Lankisen alueen omistajan omistukseen. Tämä mystinen omistaja on saamiemme tietojen mukaan Pietarin vesilaitoksen pian eläkkeelle jäävä johtaja. Hänen omistuksessaan on nykyään myös entinen Rotjanlahden **Savolaisen** paikalla olleen karjarakennuksen tilalle rakennettu halli, johon kerrotaan tulevan makkaratehdas. Aika näyttää, mitä muuta alueella tapahtuu.

Minua kiinnostaa tietysti erityisesti se, mikä on meidän 1920-luvulla rakenne-

Antero Pärssinen kotitalollaan lokakuussa 2011, jossa tällä kertaa ei ollut ketään kotona. Kuvat: Yrjö S. Kaasalainen.

ANTERO
PÄRSSINEN

Takana upea sienikesä 2011

Kotikokin kertomaa

Me karjalaiset olemme aina olleet monipuolisia sienien käyttäjiä, toisin kuin rakkaan kotomaamme länsirannikon asukkaat. Aikanaan minulle kertoi muuan porilainen työtoverini, että Porissa tunnettiin kaksi sientä: keltasienin ja myrkkysienin. Karjalassakin taidettiin kerätä tattien lisäksi etupäässä rouskuja (joiden helppona tuntomerkkinä on valkoinen maitiaisneste). Kasvaneen sieniharrastuksen myötä on valikoima laajentunut moniin muihin herkullisiin sieniin.

Tämä kesänä tuli niin sopivasti sateita, että sienisato muodostui aivan mahtavaksi. Toukokuussa löysin oman metsän hakkuuaukiolla laidalta yhden aarin alueelta yhteensä 12 kg korvasienisiä. Suurimmat niistä olivat pienen ruislimpun kokoisia. Osan söin tuoreeltaan (tietysti kolmessa vedessä ensin ryöpättyinä), mutta suurimman osan niistä kuivatoin lankaan pujoteluina, ja nyt ne odottelevat talven juhla-aterioita.

Tattien ja kanttarellien li-

Komeaa korvasienisatoa 2011.

säksi olen opetellut käyttämään myös haperoita. Tokko niitä Karjalassa lainkaan käytettiin? Niiden joukossa ei ole kuitenkaan myrkyllisiä, ja kitkerät on helppo tunnistaa, jos ei muuten niin maistamalla. Haperoita ei ryöpätä, vaan ne pannaan isohkoina paloin suoraan pannulle. Kermalla höystettynä niistä tulee herkullinen muhennos. Pitäisi vielä opetella niiden käyttö etikaliemessä.

Äitini nimitti pannulla sipulien kanssa paistamia sienisiä sienhepsaksi. Mieli-kuvani mukaan hän paistoi sienhepsaa aika kauan, niin

että se oli varmasti kypsää. En muista, paniko hän siihen aina edes kermää. Ko-keilin tänä kesänä sienhepsaa pieniksi paloitetuista rouskuista ja annoin sen paistua lähes kuivahkoksi. Minun suussani se maistui perunoiden ja salaatin kanssa erinomaiselta.

Riittäköön tämä sienikesän 2011 ylistykseksi. Voisin toki kertoa kehnäsienien ja suppilovahveroiden määristä ja erinomaisuudesta, mutta päällimmäiseksi jääköön ihmettely: kyllä luonto on antelias!

JUHANI FORSBERG

Karjalatalon kirjaston kirjat netissä

Karjalatalon käsikirjaston tietokanta on nyt luettavissa netissä. <http://kirjasto.karjalanliitto.fi>

Voit hakea Karjalatalon kirjastossa olevia kirjoja kirjan tai kirjoittajan nimellä tai vapaalla tekstihaulla.

Kirjastossa on noin 5000 Karjalaan tai karjalaisuuteen liittyvää teosta. Kirjoja ei lainata, mutta niitä voi lukea paikan päällä.

Karjalan Liitto ottaa lahjoituksina vastaan Karjalaan ja karjalaisuuteen liittyviä teoksia.

- Erityisesti toivomme kaikista uusimmista julkaisuista vapaakappaleen kirjastoon, jossa kirjat ovat kaikkien kiinnostuneiden luettavissa.

Uusi Karjala-laatta pronssista

Karjalaisuus on kantanut halki sotien jälkeisten vuosikymmenien. Sen kunniaksi Karjalaisseurojen Tampereen piiri on suunnitellut Karjala-laatan. Se on tarkoitettu arvostamaan niin menneiden sukupolvien kuin tulevaisuudenkin tekijöiden töitä. Merkin suunnittelusta vastasi kuvanveiston harrastaja **Eero Pilviniemi**. Pronssisen Karjala-laatan voi antaa kiitokseksi, muistoksi, lahjaksi tai kiinnittää kunnianosoitukseksi hautakiveen. Hinta 35 euroa plus postituskulut. Merkkiä voi kysellä mm.

Karjalaisseurojen Tampereen piiristä,
Matti Pirhonen, p. 050 320 2890,
matti.j.pirhonen@gmail.com.

Sortanlahden koulupiirin asukkaiden selvitystyö on edelleen meneillään. **Asko Haaranen** on selvittänyt koulupiiriin kuuluneen Rautakorven alueen yhdentoista perheen nimet ja sijainnin.

Asko kertoo olleensa ensimmäistä kertaa evakkoon lähtiessä kuuden vuoden ikäinen, joten omiakin muistikuvia niin leikkitoveista kuin heidän vanhemmistaan on jäänyt hyvin muistiin. Korven ukon eli **Juho Sirkiän** lisäksi tällä alueella asuivat oheisessa karttapiirroksessa ilmenevät perheet.

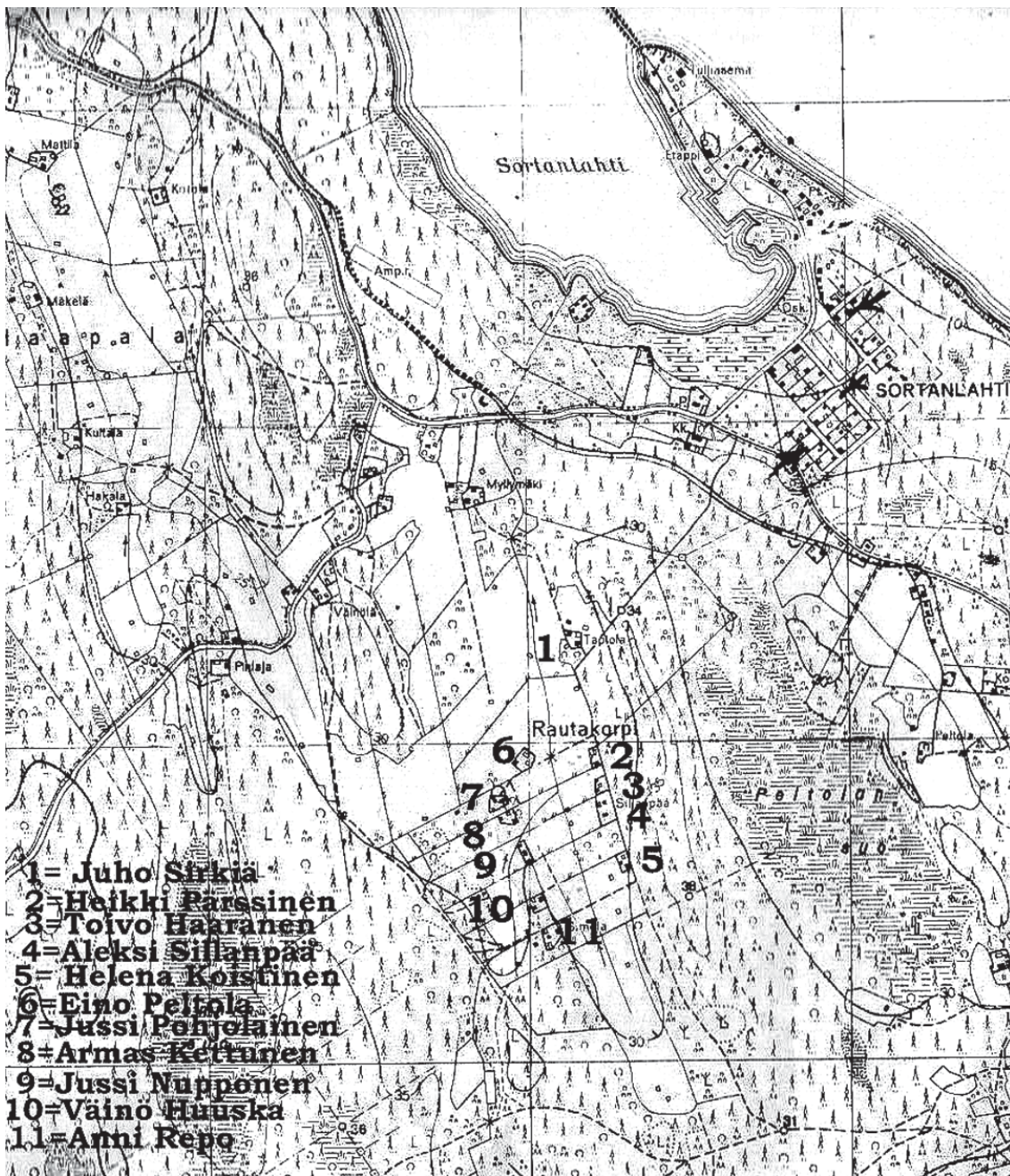
Vuoden 1938 peruskartassa ilmenevät mustina pisteinä asuinrakennuksen paikat. Kaikki Rautakorven talot olivat omia tilojaan, eivätkä vuokratontteja kuten ns. asemakaava-alueella.

Vuoden 1938-1939 henkikirjatiedot ovat varsin puutteellisia. Niihin ei asukkaiden nimiä etsittäessä aivan tarkkaan voi luottaa. Useita perheenjäseniä on vielä kylän kirjoissa, vaikka ovat jo aikaisemmin muuttaneet pois. Mitenkähän on aikoinaan äänestysluettelon kanssa käynyt?

Vielä tarvitaan muisteloita Sortanlahden koulupiirin alueelta. Kun nimet saadaan selville, pelkistetyn koulupiirikartan teko on nykytekniikalla varsin helppoa. Olisiko Huittisten Pyhäjärviyhdyksen aikana tarpeen pitää pienimuotoinen koulupiirikokous?

REINO ÄIKIÄ
puh. 040-769 5775
sähköposti
reino.aikia@netti.fi

Rautakorven asukkaat selvitetty

Korven ukko

Rautakorpeen ukko astelee kiviaitaa edesssänsä katselee, se on kuin muuri elon kohtaloita vastaan kuin ukon rinta voimakas, mi suojelepi lastaan.

Ken on kivet vieritellet maan kuokkinut ja metsät istutellut, kyntänyt ja kylvänyt on jyvän peltoon odotellut aikaa iltaehtoon.

Katse kääntyy tulevaan verkalleen nyt askel nousee, katsoo ympärillään olevaan, tuvan piipusta nyt savu ylös kohooa, elon illasta jo sekin muistuttaa.

Ukko oli sydämeltään osa Kalevalan kansaa, kuin vanha Väinämöinen konsanaan, hän loitsut loija oli runoniekka, mi satutti kuin terävinkin miekka.

Ukko kulkee hiljalleen nyt pihatietä, katse taivahalle tähyää, kuin voimissaan hän siellä kulki kotitiellä, muistot mieltä lämmittää.

Ukko miettii "vaik" ois halla vienyt viljan tuvan uuni lämmin ollut ois, nyt mieron tielle askel kotipiha on jätettävä pois.

Korpitie on käynyt hiljaiseksi ukko tuumaa, sota tämän kaiken esti. Pois lähti ukko korpitieltä, muistot seuranaan vain sieltä.

SUOMA SAARINEN

Sortanlahti tulee tutuksi Kiitokset Pyhäjärvi-lehden avulla saaduista sukutiedoista

Suurikiitokset **Eila Räikköselle** Pyhäjärvi-lehden kirjoituksesta 5/2011, "Sortanlahti tulee tutuksi". Siinä hän kertoo omia muistumiaan ja tietojaan kotiseudultaan. Luin tarinan suurella mielenkiinnolla, koska hänen rohkeutensa ansiosta kirjoittaa omalla nimellään ja antamalla puhelinnumeron.

Sain tärkeitä tietoja omista muistoista ja vähäisistä tiedoistani Sortanlahden Rautkylässä eläneistä isovanhemmistani, **Heikki** ja **Helena Koistisista**. Yrityksistäni huolimatta ennen minulla ja sisarillani ei ole ollut paljon tietoa juuristani. Johtuuko tietämättömyys pitkistä välimatkoista, jolloin ei matkusteltu? Toisaalta, onko tämä jonkinlaista häpeää, kun silloin aikanaan asioista tietävät jotenkin eivät kehdanneet tai eivät pystyneet puhumaan?

Olemme siis sisarukseni ja minä sieltä Sortanlahdesta lähtöisin. Äitimme **Martta** oli Helenan ja Heikin esikoinen, syntyi heidän kotipaikallaan 1912, ja meni naimisiin isämme **Osvold Väisäsen** kanssa 1933 Seiskarissa. Meitä Martan lapsia oli alun perin neljä: **Ossi**-veljemme on kuollut 2008.

Minä, **Paula**, olen syntynyt 1936 Seiskarissa, sitten **Eila** syntyi 1937 ja perheen viimeisin **Valma** Hangossa.

Olemme kaikki tyttäret asuneet Länsi-Suomessa; Hangossa, Raumalla, jossa rakas Martta-äiti kuoli 1950 vain 36-vuotiaana. Ossi-veli asui Ruotsissa reilut 45 vuotta ja kuoli siis 2008 Tukholmassa.

Nyt olemme saaneet Koististen sukuun yhteyttä Koististen sukuseuran kautta. Paljon on tiedoissamme aukkoja vielä. Eila Räikkö-

nen kertoi puhelimesta soitettuani ystävällisesti tiedoistaan ja kertoi itsekin saavansa iloa ja lisää muistoja kyselijöiltä.

Kiitos myös **Reino Äikiälle**, joka on ollut erittäin aktiivinen meidän pyhäjärveläisten asioissa.

Iloiten ja Taivaan Isää kiittäen ja siunausta toivoen kaikille pyhäjärveläisille. Kiitos teille. Lehti on tärkeä yhdysside.

PAULA NÄYKKI
Aittarivi 27
01660 Vantaa
p. 040 410 1833

Lautapeli kertoo kotiseudusta

Koiviston pitäjän väki on keksinyt uuden konstin kertoa karjalaisen kotiseutunsa perinteistä.

– Vatnuorin kyläyhdistys on viimeisen vuoden ajan puuhastellut perinnelautapelin parissa. Olemme saaneet aikaiseksi lautapelin, joka kertoo omalla tavallaan koivistolaisesta perinteestä, kertoo kyläyhdistyksen sihteeri **Päivi Rikkola**.

– Tavoitteena on ylläpitää vanhaa Karjalan Kanaksen kulttuuriperintöä ja siirtää sitä tuleville sukupolville. Lautapeli on uusi työkalu tässä toiminnassa.

Haparia Hailiverkolla -pelin lyhyemmässä muodossa seikkaillaan yhden Koiviston kylän, Vatnuorin kujilla ja poluilla ja tutustutaan kylän elämään, ja

kalastusreissullakin käydään.

Pelin täysimittaisessa versiossa pelataan kaksivaiheista peliä, jossa on mm. läpäistävä kiertokoulun perinnetietokuulustelu ja lähdeittävä talvisotaa pakoon evakkomatalle.

Koiviston Seilipaattit pelissä pelaajat eläytyvät rannikkolaivureiksi, jotka joutuvat itse rakentamaan laivansa ennen lähtöä rahtiliikenteeseen. Rahti arvotetaan ruplina ja peli päättyy, kun kaikki rahti on Pietarissa.

Perinnelautapelin suunnittelu ja sen myötä tiedonjako nuorille polville kuulostaa kivalta uudelta idealta! Tekijät kauppaavat pelejä parinkymppin hintaan.

- MRT

Keravalla lauletaan Karjalasta

Suomen uusimpiin kuuluva Keravan Karjalaseura, jonka jäsenistössä on myös pyhäjärveläisiä, järjestää sunnuntaina 4. joulukuuta Laulujen Karjala-konsertin. Tilaisuus alkaa kello 15. Kerava-salissa, osoitteessa Keskikatu 3.

Keravan Karjala-kuoron ohella konsertissa esiintyvät Seesjärven Laulu, Hyt-kyt ja Äkseröiset.

Lippujen hinta Laulujen Karjala-konsettiin on 15 / 10 euroa. Lippuja voi varata ennakoon seuralaisilta tai ostaa tuntia ennen ovelta.

Tuleeko Pyhäjärvi-lehtesi oikealla osoitteella?
Soita tiedot ajantasalle p. 040 730 2622
tai sähköpostitse marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Lokakuun lehden postituksessa oli puutteita.
Mikäli et ole saanut lehteä, ilmoita siitä em. yhteystietoihin

PÄÄSTÖTODISTUS

Pyhäjärven Musakanlahden

ylemmästä kansakoulusta.

Matti Tuomaan Kaasalainen

syntynyt 16 p:nä 1898 ja kirjotettu tähän kansakouluun 5 p:nä 1908 on sen jälkeen käynyt koulussa kahteen lukukauteen ja on nyt suorittanut koulun oppimäärän täydellisesti. Koulujallaan on hän osittanut hyvää (10) käytöstä, hyvää (10) huolellisuutta ja tarkkaavaisuutta sekä koulun oppi- ja harjoitusaineissa osittanut seuraavalla tavalla arvostelua edistystä:

Uskonopissa	hyvä	9
Aidinkielessä, a) lukemisessa	hyvä	9
b) kirjallisissa harjoituksissa	tydyttävä	8
Maantieteessä	hyvä	9
Historiassa	hyvä	9
Lasrennossa	hyvä	9
Muoto-opissa sekä pintain ja kappalten mittaamisessa	hyvä	9
Luonnontieteissä	tydyttävä	8
Piirustuksessa	hyvä	10
Kaunokirjotuksessa	hyvä	9
Laulussa	tydyttävä	7
Voimistelussa	hyvä	9
Käsittöissä	hyvä	9

Pyhäjärvi, toukokuun 15 p:nä 1912
Tahvo Järven Johtokunnan Esimies.
Kaarlo Kaurusalo Koulun Johtaja.

Arvosanat ovat: hyvä (10 ja 9), tyydyttävä (8 ja 7), välttävä (6 ja 5), heikko (4—1).

Etä se oppimäärä, joka tässä kansakoulussa oikeuttaa päästötodistuksen saamiseen, pääasiallisesti vastaa nykyään massa olevaa täydellistä kansakoulukurssia, todistaa

Arvi Paasilainen
Kansakoulun tarkastaja.
v. 2.

Kauniit ovat koukerot
papan koulutodistuksessa
vuodelta 1912

Nyt kun jälleen on muutettu kaunokirjoituskirjaimet, niin voisi kysyä, mihin suuntaan ollaan menossa. Löytyykö enää persoonallista ja kauniita koukeroita sisältävää käsialaa?
Sain äidiltäni, Raili o.s. Kaasalainen, pappani koulutodistuksen. Opettaja Kaarlo Koivusalon käsiala on selkeää ja kaunista kaikkine koukeroineen.
Ohessa kopio todistuksesta, joka on kirjoitettu Pyhäjärven Musakanlahden

ylemmästä kansakoulusta toukokuun 15. päivänä 1912.
Pappani Matti Kaasalainen, s. 16.9.1898, k. 2.7.1968, oli Kaurun Kaasalaisia. Herastuomari Tuomas Kaasalaisen ja Anna Maria Karosen vanhin lapsi. Lapsia oli kaikkiaan kahdeksan.
Pappani puoliso oli Iida Maria o.s. Nolo, s. 2.9.1900, k. 27.2.1947, Musakanlahdesta. Iidan

vanhemmat olivat Tahvo Nolo ja Maria Kuparinen, heillä oli lapsia yhdeksän, Ida kolmanneksi vanhin.
Matti ja Ida asuivat Konnitsan niityillä. Heillä lapsia viisi, joista kolme tyttöä vielä hengissä, pojista toinen kuoli aivan pienenä ja toinen vuonna 1994. Pappani oli post-Matti.
KIRSI TIKKA
Pori

Koukkusormia ja
sormikoukkua

Pyhäjärvi-lehtiä selaillessa tuli eteen antoisa ja kiintoisa esitys Pikon myllystä ja sen mylläreistä. Lienen ollut 6-7-vuotias, kun pääsin isäni kanssa syksyllä viljasäkkien päällä keikkuen matkalle Pikon myllyyn. Käynti venyi aika lailla pidemmäksi kuin olin odottanut. Monia isäntiä oli liikkeellä viljojaan jauhattamassa. Mylly itsessään oli hyvin kiinnostava, mutta eiväthän sen yksityiskohdat kovin paljon pikkupojalle tarjonneet. Nälkäkin alkoi kurnia, kun evästä oli varattu mukaan turhan niukasti.
Kuljeskellessa totesi ukkojen olevan jostain tavalista innostuneempia. Oli kysymys voimainkoetuksesta. Kaikki tiesivät, että mylläri Rauni Jalo oli aivan tavattoman väkevä. Hänelle ei ollut mikään konsti ottaa viljasäkkiä kainaloonsa – ja jos niikseen oli toista pussia toiseen kainaloon – ja kiikuttaa niitä tuutin viereen. Isäänikin, pienenköö kevytrakenteista miestä, Jalo tapansa mukaisesti auttoi kuorman purkamisessa ja jauhosäkkien kantamisessa.
Ukot olivat äityneet kiistelemään sormivoimistaan. Mene tiedä, oliko ehkä vedonlyönti menossa, mutta ainakin oli saatu mylläri innostumaan. Myllysalin poikki johti muutamia, ehkä noin 2,5 metrin korkeuteen sijoitettuja halkaisijaltaan vajaan tuuman pak-

suisia sidosvajereita. Muistikuvieni mukaan niiden päällystys näytti alumiinipelliltä, joka tapauksessa metallilta.
Rauni Jalon kaltainen pitkä mies ulottui vajereihin ehkä lattialta kurottamalla, ainakin kohtuulliselta korokkeelta. Miten hyvänsä: Jalo koukisti sormensa vajerin ympärille ja riippui, satakiloinen mies, yhdestä sormesta myllyrahvaan todistaessa. Hänellä mahtoivat olla hirmuiset kourat, mutta nahka petti, vaikka sormen koukku kesti. Iho nirhaantui – ehkä sormi alkoi liukua kaapelissa tai kaapelissa oli paha sauma. Mylläri jatkoi hommiaan tukko sormessaan.
Minulla oli onnea, sillä tuskin mylläri tavakseen järjesti voimannäyttöjä. Tuolaiseen sormitemppuun kykeneviä lienee kevyemmän sarjan miehissä enemmänkin, mutta eri asia on, onnistuisiko homma kaapelialustalla. Hyvä koulu- ja opiskelukaverini, Sakkolan Volossulan poika Arvo Kyllästinen, joka hänkin on pystynyt sormestaan riippumaan, järjesti lukion viimeisellä luokalla ollesamme hupaisan näytöksen Lauttakylän torin vie-reisessä Keskuksen ravintolassa, missä päivittäin aterioimme.
Likeisessä pöydässä vedettiin sormikoukkua. Joukon kunkkuna uhosi laajoin elein riskinoloinen iso

mies. Me Arvon kaverit tiesimme, että hänellä oli epätavallisen runsaasti ruutiä ranteissaan, vaikka hän vaatimattomana ei sitä juuri tuonut esiin eikä hänen voimiaan voinut mitenkään hänen silloin vielä poikamaisesta olemuksestaan aavistaa. Kun naapurissa kehuskelu jatkui, aloimme kehotella Arvoa osallistumaan kisaan. Ihmeeksemme hän suostui; ei ehkä pitänyt kunkun pöyhistelystä.
Lähdettiin liikkeelle ja ikään kuin ohimennen ky-säisin, voisiko tämä meidän kaverimme kokeilla onneaan ja saada oppia ja ojennusta. Kunkku suhtautui ehdotukseen vähän kuten aikamiehen poikasiin tulee, mutta suopeana hän ei halunnut estää koulu-uorisolta harjoitusta. Arvo istui vastapäätä voimamiestä, sormi sormen lomahan, veto, ja kunkun sormi lupsahti suoraksi kuin tyhjää vain. Otettiin uudestaan, mestari halusi nyt vetää tosissaan. Sama tulos ja äskeistä ikävämpi, sillä sormi ei tykkää, jos sitä enemmän väkisin oiotaan.
Arvo tuumi, kun poistuimme hilpeänä paikalta, että ukon koukku oli koh-talainen.
Vetopöydässä jäivät etenkin entisen mestarin kumppanit innokkaasti pohtimaan, mikä oikein oli mennyt vikaan.
ERKKI LEHTINEN

Terveiset Uralin takaa 1936

Komenski 19 6/11 36

Päivää sisko taasenkin, näin pitkästä aikaa. Minun ei ole tullut kirjoitetuksi täältä sinnepäin mitän.
Eihän tässä minulle oikein erinäistä kuulu, nyt olen tällä kertaa jotakuinkin terve. Minä tässä hoitin koko kesän reumatis-mija. Minä tein koko pitkän matkan täältä, kävin vähä lämpimillä paikalla Taskentissa, mutta kun ei ollut passija niin toivat van-kittuna takaisin.
Nyt olen taas samassa paikassa kun viime talvenakin, lämmittäjänä kyllä. Minulla tässä helppo paika on olla, mutta palkka on pieni. Kun täällä on kaikki kallista mutta, siinähan se menee, kun ei mitään ajattele. Kyllän täällä on jo saanut ajatellakin tarpeeksi vaikka mitä. Ei ne näytä meitä pois laskevan täältä ainakaan tällä kertaa, mutta en osa sitä sanova voiphan ne vielä joskus laskejakkin jos ikä riittä.
Eihän tämän erinäisempijä kuulu.
Talvi on kova taas täällä

pakkanen on siinä kolmen ja neljäkymmenen asteen vaiheilla joka päivä.
Lunta ei täällä kyllä ole kun hyvin vähä.
Mitäs sinne teillepäin kuuluu.
Oletteko ollut sielä terveenä ja miten se sielä muuten hurise.
Onko sielä ehkä töitä ollut.
Minä tässä kirjoitan Einolle samalla kirjettä, tietyst hän asu vielä siellä Virolahtella.
.... tästä lähti jo reisulle, mutta hän kyllä tule takaisin tänne.
.... poika on jo täälläpäin, mutta tällä kertaa hän met-sä toisä tästä joku sata kilometrijä, ja nyt en osa muuta kirjoitta kun hauskaa joulua toivon teille kaikille täältä Uralista. Kirjoitahan kun tämän saat mitenkä se Vappu jaksa onko hän palveluksessa sano paljon terveisiäjä hänelle ja samalla kaikil Kujan veljille.
Hyvästi hyvä vointija toivoo VK Uralin takaa

JK. Kirjoittajalta oli palautusanomus vuodelta 1934, joka ei johtanut tuloksiin. Joulukuussa 1937 hänet vangittiin ja seuraavan vuoden maaliskuussa ammuttiin.
Saman kohtalon kokivat monet muut. Heidän joukossaan oli monien Karjalan pitäjien naisia ja miehiä. Osa oli loikannut yli rajan ja osa Amerikan kautta muuttaneita.
Tiedostoista löytyy ainakin pyhäjärveläinen Toivo Juhonpoika Arponen (synt. 29.12.1890 Vpl. Pyhäjärvi, Tiitua.), joka oli ilmeisesti näitä Amerikan kautta muuttaneita. Hänellä oli palautusanomus vuodelta 1934, mutta hänet vangittiin 30.12.1937 ja tuomittiin 13.2.1938, jolloin myös hänet ammuttiin. Toivo Arposen maine palautettiin 16.1.1989. Hän asui Tsheljabinskin alueella Zlatoustissa.
PAULA PENTTILÄ

Urheilu ja harrastukset antavat potkua elämään

Olemme nähneet nuorista ylioppilaista kuvia Pyhäjärvi-lehtemme sivuilla. Kirjoitan tässä **Anne**-tyttäreni tyttärestä **Eija Hietaojasta**. Eija pääsi ylioppilaaksi pohjoisen lukioista, Muoniosta, vajaa vuosi sitten. Muonion lukiossa on hyvät mahdollisuudet pätävän valmentajan opastuksella harrastaa hiihtoa. Kankaanpäässä asuva Eija teki rohkean päätöksen ja lähti monivuotiselle pestille pohjoiseen lukioon. Uusia ystäviä tuli paljon lisää.

Tyttäreni Annen ja vävyeni **Veikon** perhe harrastaa monia lajeja, hiihto kuitenkin päällimmäisenä. Soutaminen ja kirkkovenesoutu on vävyllä jokavuotinen harrastus. Pitkänmatkan pyöräily on myös tullut Veikon kuntoilumuodoksi.

Kunnon täytyykin olla kohdallaan, kun kolmekymmentä yksi yhdeksänkilometrin Pirkan hiihtoa on takana hyvi-

ne sijoituksineen.

Annen ja Veikon vanhin tytär **Johanna** harrasti nuorempana myös kilpahiihtoa. Hän on valmistunut lähihoitajaksi ja opiskelee Porissa sairaanhoitajaksi.

Timo, 18 vuotta, on ammattikoulun rakennuslinjalta, harrastuksena tietysti hiihto ja juoksu, nyt on tullut harrastuksiin mukaan kirkkovenesoutu. Timolle on tullut hyviä sijoituksia poikien sarjassa alle kahdeksantoista; Pirkanhiihdossa toissavuonna kolmas, viime vuonna toinen ja tänä vuonna ensimmäinen.

Nuorten SM-kynnoissä Timo oli viime vuonna ja tänä vuonna kolmas. Näin aukeaa näkyviin musta multa uusin menetelmin monilla hevosvoimilla. Ensi vuonna on edessä se miesten ja nykyisin myös naistenkin koulu – armeija Niinisalossa. ”Teit isäin astumaan...”

Hietaojan perheen lapset Eijan ylioppilasjuhlilla 2010. Oikealta Johanna, Eija, Timo ja edessä Lasse.

Sitten on vielä pikkuveli **Lasse**, 10 vuotta, SM-kyn-
töjen nuorin osanottaja Teuvalla. Vaikkeissa sateisissa oloissa hän kynti lohkonsa loppuun. Siellä eräs vanha mestarikin lopetti kesken ja ”heitti pyyhkeen kehään”, kuten sanonta kuuluu. Hiihdosta, juoksusta ja kilpapyöräilystä on pojalle tullut roppakaupalla voittoja. Koulumatkakin kymmenen kilometriä käy vauhdikkaasti pyörällä.

Jos ei työtä pelkää, niin maaseudulla asuminen ja tilanhoito on hyvä vaihtoehto. Lehmiä on yli 40, kaikkiaan ruokittavia on noin 100. Viljelijäperhe tietää aamulla ja muulloinkin, milloin menee töihin. Työ opettaa jatkuvasti koneiden

hallintaan ja kun rakentaa itse tarvittavat rakennukset, on oman onnensa seppä. Työ maatilalla ja karjan kanssa nykyisin vaatii pitkäjänteisyyttä, päivät venyvät pitkiä. Ilmoista on moni asia kiinni. Väliin on työskenneltävä yölläkin tarpeen vaatiessa.

Pyhäpäivä on yritetty pyhittää niin kuin karjatilallinen sen voi tehdä. Meille monille lasten ja etenkin lastenlasten seuraaminen on varmasti sitä mieleistä puuhaa, vaikka itse ei enää koviin töihin pystyisikään, täytyy osata myönteäelää.

Hyvää joulunalustaa kaikille lukijoille!

MATTI PÄRSSINEN
Lavia

Lauha-hiihto on takana, ja voitto tuli samaan perheeseen, samoin kävi Kauhava-hiihdossa vuosia sitten. Voittajina Anne ja Veikko Hietaoja Kankaanpäästä.

TAPAHTUMAKALENTERI

Suvannon seudun sukututkimuspiiri kokoontuu 26.11.2011 Karjalatalolla Käpylänkuja 1 Helsingissä Laatokka-salissa. Vetoryhmä kokoontuu kello 12.00. Kello 12.30-14.00 on varattu vapaaseen keskusteluun ja sukutietojen vaihtoon. Varsinainen kokous on kello 14.00- 17.00. Kokouksen järjestelyvastuu on Metsäpirtin edustajilla. Tervetuloa!

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvikerhon pikkujoulu on ti 29.11.2011 klo 17 Ravintola Vaskitähdessä, Hatanpään puistokuja 22, Tampere. Muun ohjelman lisäksi mm. arpajaiset. Hinta 20 euroa, sisältää jouluterian ja kahvit. Varaa pukinpuussiin n. 5 euron arvoinen paketti. Ilmoittautumiset Laila Innaselle viimeistään 23.11. puh. 040 504 9135. Toivotaan runsasta osanottoa.

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon pikkujoulu/jouluteria-tilaisuus pidetään torstaina 08.12.2011 klo 13 Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 17, Lahti. Ilmoittautumiset Raimolle puh. 050-5280426 tai Anterolle puh. 050-5706575 tiistaihin 06.12.2011 mennessä. Lapsuuden joulumuistot mukaan! Tervetuloa!

Huittisten Karjalaseura ry:n joulujuhla pe 16.12.2011 klo 18.00 Seurakuntakeskuksessa. Puuroa, kahvia, arpoja, perinteistä ohjelmaa. Pikkupaketti pukinkonttiin. Tervetuloa!

Mistä löydän hyvän lahjan?

Tässä vihje: Hanki kirjapari **Kaunista Vpl Pyhäjärveä**. osat I ja II. Yhteensä 736 sivua ja 1750 kuvaa. Koko A4. Hinta vain 95 euroa + läh. kulut. Lisätietoja ja tilaukset: larjava@gmail.com tai 050 3425027 Saatavana myös johtokunnan jäseniltä ilman läh. kuluja

Tervehdi ystäviä, tuttuja ja yhteistyökumppaneita Pyhäjärvi-lehden välityksellä.

Joulutervehdykset Pyhäjärvi-lehteen pe 9.12. mennessä, hinnat:
Yksityishenkilöt enintään kaksi riviä, 5 euroa.
Kehysilmoitus 2 x 50 mm, 20 euroa.
Kehysilmoitus 2 x 100 mm, 40 euroa.
Alv. 23 % sisältyy hintaan.

Pyhäjärvi-lehden seuraavan numeron aineistot toimitukseen pe 9.12.2011 mennessä, kiitos.

PYHÄJÄRVI-tuotteita

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki**. 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkua ajoilta kuin eri paikkakunnilla pidetyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa+ postikulut.
* **Isännänviiri** (suunniteltu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut
* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunniteltu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

* **Tilaukset säätiön asiamies**
Pirjo Kiiala puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi** v. 1989 ilmestynyt kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murrenasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

Ensi vuoden
Pyhäjärvi-juhlat
Huittisissa
14.-15.7.2011.

Pyhäjärvi-tuotteita lahjaksi ja omaan käyttöön
Vaakunapaitoja edullisesti esim. lahjaksi ja asukseksi yhteisiin tilaisuuksiin juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita!
Tilaukset Kaarina Pärssinen 040-519 3036, e-mail kaarinaparsinen@gmail.com ja Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi.
Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy joko valkoisena tai helmenharmaana, koot S, M, L, XL, XXL. Kappalehinta edelleen vain 12 eur/kpl, jos tilaat 10 kpl saat ne yhteishintaan 100 eur.
Dokumenttiefokuva Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, VALMIINA LISÄPAINOS DVD-versiosta, hinta entinen 20 eur.
Seuran 50-vuotishistoriikki (2007) tarjoushintaan 10 eur/kpl. Postitettaviin lähetyksiin lisätään postituskulut, myös Karjalatalolta noutamisesta voitte sopia.
Vpl. Pyhäjärvi-seura ry.

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö
Kotisivut: www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasemantie 375
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Toimitusneuvosto:
Juhani Forsberg, Marja Härmä, Yrjö S. Kaasalainen, Pirjo Kiiala, Esko Pulakka, Salme Rintala ja Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus lyhentää ja muokata lehteen lähetettyä aineistoa.

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja Rautasemantie, Lempäälä kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@luukku.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 30 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e tekstissä.....0,80 e pienin ilmoitus.....20 e Hintoihin lisätään alv. 23%